Fåglar i Västerbotten

Årg 37 Nr 3-4 2012

Västerbottens Ornitologiska Förening

Innehåll FiV 3-4/2012

89	Vi går mot ljusare tider *Tomas Brodin*
90 - 94	Intresset för fåglar förenar dem *Ritu Andersson*
95 - 99	Fyrtio år med VOF - hur jag minns dem *Christer Olsson*
100 - 107	Samtal med historiska perspektiv på fågellivet vid Umeås delta-område *Per Hansson och Carl-Fredrik Wachtmeister*
108 - 114	Ume Bird Race - minnen & historia *Anders Arnell*
115	Västerbottens Ornitologiska Förening 40 år Ordförande 1972 - 2012
116	VOF 40 år jubileumsfesten 17 november 2012
117	Minnesord över bortgångna medlemmar
118	Fågelspanare, fågelskådare, kryssare eller ornitolog - en språklig betraktelse *Andreas Garpebring*
119	Fågelsång blir klassisk musik i mina öron *Ritu Andersson*

Lokalföreningar / Lokala kontaktpersoner

Skellefteå FågelFörening: Erik Normark, 070/251 60 13
Dorotea: Per-Anders Persson, Hökberget, 910 70 Dorotea, 0942/105 80
Lycksele: Per Hansson, Brännbergsvägen 1A, 921 36 Lycksele, 0950/108 04
Malå: Leif Bildström, Smultronstigen 33, 930 70 Malå, 0953/214 77
Nordmaling: Jean-Michel Roberge, Håknäsbacken 3, 914 96 Håknäs, 073/063 79 97
Norsjö: Henning Grahn, Berget 30, 935 91 Norsjö, 0918/102 63
Robertsfors: Mats Walheim, Rislandet 38, 915 91 Robertsfors, 0934/400 65
Sorsele: Bernt-Erik Nordenström, Pl 673, 920 70 Sorsele, 0952/104 90
Storuman: Håkan Rune, Höjdvägen 7G, 923 31 Storuman, 0951/122 94
Vilhelmina: Inga Olofsson, Nedre Malgonäs 3149, 91292 Vilhelmina, 0940/201 57
Vindeln: Henrik Sporrong, Tåvägen 5, 922 00 Vindeln, 0933/614 14
Vännäs: Christer Laggar, Strand 214, 911 93 Vännäs, 070/6517398
Åsele: Sture Gustafsson, Storgatan 55E, 910 60 Åsele, 0941/665 18

Framsida: *Tallbitshane* Foto: Niklas Anderssson
Baksida: *Anders Arnell, legendarisk konferencier på UBR här fotograferad på det älskade Stora Fjäderägg när han lyssnar på sjörapporten.* Foto: David Andersson

Vi går mot ljusare tider

Tomas Brodin

Vi går mot ljusare tider!Nu har det vänt, och den lustfyllda resan mot sommaren har tagit sin början! Men innan vi drömmer oss bort in i framtiden kan det väl vara på sin plats att titta lite bakåt. 2012 var ett stort år för Västerbottens Ornitologiska förening eftersom VOF firade sina första 40 år som förening. Detta jubileum har uppmärksammats på olika sätt under året, bland annat genom en "födelseårsfest" hållen vid Umeå Universitet den 17 november och inte minst genom detta jubileumsnummer av FiV. På festen presenterade några av VOF:s mest aktiva projektgrupper (Kungsörn, Havsörn, Stora Fjäderägg, Umedeltats fältstation) delar av sina verksamheter.

När jag häromdagen tänkte tillbaka på dessa presentationer slog mig en tanke: "Kan det vara så att folk engagerar sig så starkt i dessa undergrupper att deras personliga koppling till moderföreningen VOF försvagas? Är det en av anledningarna till att färre och färre av VOF:s medlemmar går på föreningsaktiviteter och inte minst på årsmötet?" Orsakerna till dålig uppslutning vid t.ex. årsmötet är naturligtvis flera, en naturlig begränsning är vårt läns storlek som gör att avstånd ofta blir långa mellan aktivitet och intresserad medlem. Men är detta ett problem då?

VOF är ju trots allt, främst genom sina projektgrupper, en oerhört aktiv förening som, på ett eller annat sätt, engagerar 1000-tals människor varje år. Mitt svar på frågan blir trots detta JA, det är ett problem för föreningen och därmed i förlängningen ett problem för såväl projektgrupper som medlemmar. Vi vill ju alla att VOF skall fortsätta vara en stark förening i åtminstone 40 år till, eller hur? Det är ju vi som för fåglarnas talan i länet och nu,mer än någonsin, behöver de vår röst.

Nu mer än någonsin överöses vi med remisser från den ena exploateringen efter den andra, fåglarna behöver oss! Jag vill därför passa på att, å fåglarnas vägnar, be de av er som har möjlighet att närvara på VOF:s årsmöte 2013 att göra så. Visa att det har vänt!

För fåglarnas väl verkar VOF:s fågelskyddsarbete och under 2012 instiftades ett pris, "Årets fågelskyddare", för att uppmärksamma dessa engagerade eldsjälar och deras viktiga arbete. Priset kommer att delas ut under UmeBirdRace som går av stapeln i slutet av januari i Umeå. Det är fritt fram för alla och en var att nominera lämpliga kandidater till Årets fågelskyddare och även att delta i UmeBirdRace.

I skrivande stund skiner solen från en klarblå himmel och utanför fönstret skrämmer en sparvhök upp ett par kvardröjande tallbitar ur en rönn, det är ljust och vackert. Precis som min tro och förhoppning om VOF:s framtid är ljus, vi går mot ljusare tider! Det har vänt!

Vi ses på årsmötet.

/Tomas

Intresset för fåglar förenar dem

Ritu Andersson

I år firar Västerbottens Ornitologiska förening (VOF)40 år. Slöjdlärare Karl-Gunnar Rehn, känd som "Kaggen", är en av dem som var med och startade länets fågelförening den 15 april 1972. Här berättar han om sina erfarenheter som ordförande, om hur fågelskådandet har förändrats genom tiderna.

Karl-Gunnar Rehn, Västerbottens ornitologiska förenings första ordförande berättar om hur föreningen startades.

Foto: Ritu Andersson

Vi träffas vid foten av Bergötornet och vandrar stigen upp mot den plats där Karl-Gunnar Rehn som 20-åring ofta satt och skådade ut över Västerfjärden.

– Här vid klippkanten har jag suttit och spanat i timmar. Vi hade en årlig återkommande exkursion vid första maj som vi kallade "heldagsobs". Det innebar att man skulle räkna allt man såg från en och samma plats under en hel dag.

Vi satt på flera olika platser i kommunen, och jag satt ofta här vid Bergön. Det borde varit exakt här, säger han och pekar, samtidigt som han visar upp ett foto på sig själv och sin kompis Jan-Olof Forsen.

Det var här allting började fast på andra sidan vägen. Med Tuvan och dess fågeltorn.

Hur kom det sig att ni ville starta upp en fågelförening?

– Vi var ett tjugotal fältbiologer som alla hade ett starkt engagemang för naturvård och fågelliv, men vi började känna oss lite för gamla för att vara med i Fältbiologerna. Sveriges ornitologiska förening hade bara ett ombud här i Västerbotten och det var Arne Häger. Det var på hans initiativ som vi kom att starta en fågelförening.

Arne Häger arbetade i många år som biologilärare på Östra gymnasiet, men då under 1970-talet var han lärare i Vännäs.

– Jag var distriktsinstruktör för fältbiologerna på den tiden och reste runt i hela Norrland för att inspirera till nya fältbiologklubbar. Därmed knöt jag många kontakter och kanske var det därför som jag valdes till VOF:s ordförande.

Vilka fler var det som var med i styrelsen? Och vad har hänt med er sen dess?

– Genom att några av oss började läsa på universitetet träffade vi bland annat Birger Hörnfeldt som genast drogs in i styrelsen. Lars-Erik Nilsson, storebror till P-O Nilsson, var sekreterare och Ulf Lerner blev kassör. Övriga ledamöter var Arne Häger som var SOF:s (Sveriges ornitologiska förenings) ombud, Harald Holmberg, som var kusin till Jan Lindblad och en duktig fotograf. Det är Harald Holmberg som står bakom vår föreningslogga, blå kärrhök. Kjell Sjöberg och Ulf Bodström, (Skellefteå).

Vi var och vissa av oss är ju fortfarande aktiva i föreningen även efter att vi slutat arbeta med styrelsearbete.

Var ni bara män i föreningen?

– Det dröjde säkert tio år innan det kom några damer med i styrelsen. Jag kommer inte ihåg om det var Marianne De Boom, Anki Hellström, numer gift Hambäck eller Lena Bondestad som var de första kvinnorna i styrelsen, men det kan ha varit någon av dem.

Varför tror du att det var så, att det var mest män?

– Jämställdheten hade inte kommit så långt på den tiden och de flesta av oss var i trettioårsåldern. En ålder som för många innebar småbarnstider, så kvinnorna ville väl kanske hellre vara hemma.

Vad var det första som ni i VOF kom igång att arbeta med?

– Det första vi satte igång med var slaguggleprojektet, "Projekt storholk". Jag minns så väl hur vi drog stora holkar på källkar vintertid, för att sätta upp dem där ugglorna hade sina revir. Ibland kunde man få sig en "snyting" i samband med att vi senare under våren inventerade dem. Det kunde vara lite tillbud, men det var mest positivt nervkittlande, säger han och ler.

Sen var det Kungsörnsinventeringarna i Åsele som vi också kom igång med rätt tidigt. Vi var fyra - fem stycken, som bilade

Här vid Bergön satt ofta Jan-Olof Forsén och Karl-Gunnar Rehn den första maj vid den årligt återkommande exkursionen Heldagsobs.

Foto: Jan-Erik Malmstigen

upp till Ingvar Oskarsson i Åsele. Ingvar bodde där uppe under veckorna och det var han som hade all lokalkännedom.

Holmöinventeringen 1973 var ett annat stort åtagande. Det var Svante Lindroth och Arne Häger som hade ansvaret för inventeringen och det var på uppdrag av Länsstyrelsen. Stora delar av ön linjetaxerades under några dagar, jag tror det var över pingsthelgen. Förhoppningen var att skapa ett reservat där ute. Det var rätt mycket jobb, men det var jättekul. Den art jag blev mest glad åt att se då var lundsångare.

– Under min tid som ordförande drev vi även på byggen av flera fågeltorn i Länet, som de i Villanäs, Bränsjön och Gärdefjärden vid Lövånger.

Minns speciellt rödspov vid Tuvan

Vädret är så gott som vindstilla och mulet. Höstdagar i slutet på september kan nästan vad som helst dyka upp och det märks på Kaggen att han är beredd. Om halsen hänger en japansk handkikare med ett klassiskt kryss på, vilket visar att han är med i Club300. Runt bältet sitter mobilen med "appen" "BMS" (Bird message service). Den är på. Applikationen syftar till att främja spridningen av information och kunskap om fåglar mellan fågelintresserade. När du upptäcker en raritet kan du larma eller ta emot larm från andra fågelskådare direkt med BMS från din mobil.

Vi hör en blåmes locka och genast går hans tankar till stjärtmes. Det skulle vara trevligt om det kom en stjärtmesflock, säger han. Och jag nickar instämmande.

Vi pratar om olika fågelminnen och Kaggen berättar om en rolig episod tillsammans med Stefan Ericsson, idag mest känd som botaniker, men på 70-talet var även han fältbiolog. Redan som 13-åring kunde han boken Europas fåglar utantill, så när Kaggen och Stefan möttes ute i fält frågar Kaggen om det inte är viktigare att direkt känna igen en fågel i fält, än att kunna fågelboken utantill? På det svarade den unga Stefan.

– Nä, jag är nog lite mer av en systematiker.

Jag frågar vilken "obs" som är det häftigaste han sett vid den här lokalen?

Då kommer han ihåg den 25 maj 1963 när han fick syn på en rödspov vid Tuvan.

– På den tiden hade de flesta bara handkikare och cykel. Den här fågeln såg vi med Gunnar Alenius tubkikare. Det var inte en "bly-kowa", som de flesta hade. Jag köpte min första tub, en "blykowa" några år senare.

Då, under 1970-talet cyklades det till alla fågellokaler. De reflekterade aldrig över att de under en helg kunde ha cyklat kring 4 mil.

– Vid ett annat tillfälle upptäckte jag en småsnäppa och några kärrsnäppor här vid Tuvan. De var rätt ovanligt då, så för att kunna bevisa det skyndade jag mig att cykla hem till Haga, för att hämta min kamera med teleobjektiv, och sen cykla tillbaka. Som tur var låg flocken kvar och jag kunde få ett fint bildbevis.

Tuvan och dess fågeltorn, det var här som Kaggen fick syn på en rödspov den 25 maj 1963.
Foto: Karl-Gunnar Rehn

Jag frågar om han minns och saknar "Svararn"?

– Ja, Ralf Norberg, säger han spontant och jag nickar.

Svararn är nästan synonymt med Ralf. En av föreningens många eldsjälar. Västerbottens ornitologiska förening hade i många år en telefontjänst där man kunde ringa in de observationer som man ville dela med andra. Varje kväll summerades dagens obsar, lokal och rapportörer och lästes

sedan upp av en röst (ofta Ralf Norbergs). Systemet är idag ersatt och utbyggt av Svalan. Kaggen ser så stora fördelar med Svalan att Ume Svarar'n inte är saknad.

Blåstjärt på Valtavaara sluttning

Andra starka minnen är från olika fågelresor som han gjort. En av dem var 1968 när han och några vänner drog till Finland, Kuusamo för att hitta blåsstjärt.

– Vi var två fågelskådargäng som åkte från Umeå separat. Och båda grupperna lyckades faktiskt träffa på sjungande blåstjärt.

Jag reste med Gunnar Alenius och Hans Nordin. Vi hade tältat i området och dagen efter gick vi längs Björnleden, som var väldigt kuperad, en riktig "jojoled", mot Valtavara sluttninig. Där hörde vi blåstjärten sjunga, tidigt den där morgonen. Vi bestämde oss för att vi måste spela in fågeln så vi åkte in till samhället och fick hyra en radio från byns radioaffär. Sen fick de andra, Birger Hörnfeldt och Tomas Moll höra att vi spelat in fågeln och gjorde likadant. När vi kom hem till Sverige och jämförde våra inspelningar var det ganska uppenbart att vi sett två olika individer för de hade olika dialektala strofer.

Jag lyckades även ta kort på blåstjärten. Kortet skickade jag sedan till fågelboksförfattaren Erik Rosenberg, eftersom det var han som inspirerat oss till resan genom sin efterlysning av fågeln. Till min förvåning svarade han mig. Det brevet har jag kvar än idag, säger Kaggen stolt.

Plötsligt ropar "Kaggen" till.

– Såg du spillkråkan? Prypp, prypp, härmar han. Jodå, jag hann skymta den när den vindlade ner från en trädstam.

Det är nåt urtidslikt över spillkråkor, säger han.

Hur var det att vara ordförande?

– Det var en fantastisk tid. När jag var ordförande kändes det aldrig betungande för jag var omgiven av många eldsjälar, som kände ett starkt engagemang för att värna fågellivet. Vi drevs av en stark vision och vår energi peppade varandra. Då fanns det ett helt annat utrymme för ideellt arbete än det finns idag. Det gör mig lite bekymrad. Utan ideella krafter är det svårt för föreningar att överleva. Tänk att när vi började var vi kring 25 man och när jag slutade som ordförande var vi kring 130 medlemmar.

– Vi arbetade även mot att bekämpa äggsamlare och jag fick vara med vid en polisrazzia i Östersund. Där min roll var fågelexpert. Jag skulle avgöra vilka ägg det var och vilka fåglar som låg där i frysen. Det var spännande, säger han.

Polisen arbetade nationellt med att fånga äggsamlare och vid samma tidpunkt över hela landet gjorde de razzior mot misstänkta äggsamlare.

Vad gör en ordförande i VOF?

– Som ordförande i VOF, likväl som övriga styrelsemedlemmar fungerar man som en fackman och samordnare gentemot andra instanser som länsstyrelse och kommun. Därför är det extremt viktigt att man är en god diplomat. Alla i styrelsen är föreningens representanter och har viktiga roller.

Man bör nog vara ganska bra på att prata eftersom man många gånger håller på med argumentering på hög nivå. Ibland blir man kontaktad av både TV, radio och då är det bra om man kan lyfta fram föreningen i god dager. Man är ju en slags ambassadör för sin förening.

Hur vill du att föreningar ska jobba i framtiden?

– Vi ska arbeta med sans och förnuft. Jag tycker vi ska fortsätta att jobba med fågelskydd och bevarande av

Blåstjärt, Kaggens favoritfågel fotograferad i Vallavaara.

Foto: Karl-Gunnar Rehn

naturområden. Det är också viktigt att lägga tid på underhåll av de områden som vi har fått som skyddsområden.

Till föreningens nuvarande ordförande vill Kaggen från sin plats vid slöjdarbänken uppmana till ett frigörande av kreativa krafter och tankar.

Om fyrtio år tror han föreningen finns kvar och har utökat sitt medlemstal.

– Jag tycker att VOF idag syns och verkar bland sk "vanligt folk" mer idag än vad vi gjorde när jag var ung och det tror jag är långsiktigt bra för föreningens fortsatta överlevnad.

Så ringer mobiltelefonen med ett rödvingetrastläte. Det är telefonsignalen när Kaggens fru ringer.Därmed avrundar vi intervjun med en kopp varm choklad på konditori Nisses i Holmsund.

Ritu Andersson
ritu.andersson@gmail.com

Foto: Ritu Andersson

Kort om: Karl-Gunnar Rehn

Född: 1947

Familj: Fru och två vuxna döttrar

Yrke: Universitetslärare i slöjd

Född och uppvuxen i Umeå

Bor: I ett hus på Haga

Roll i VOF: Ordförande 1972-1977

Det bästa med ordförandeskapet: Dela engagemang med likasinnade.

Svåraste som ordförande: Konsten att lyssna.

Ger kraft och energi? Ett väl utfört arbete, nya X

Rädd för: Inkompetens, människor som handlar utan att tänka efter. Det kan lätt blir så himlans mycket fel då.

Kopplar av med/Fritidsintressen: Sommarstugan, resor, drag.

Lyssnar på:Fågelsång

Kär devis: "Tama fåglar har en längtan, vilda fåglar flyger."

Sju snabba:

Fikar du när du fågelskådar?

– Det förekommer.

Matar du fåglar? – Ja, jag har en matning vid äppelträdet och solrosfrön är basfödan.

Har du lämnat någon kikare i skogen?

– Ja, jag hade en handkikare kowa 7x50 som jag inte vet var den tog vägen. Den kan ha försvunnit i skogen.

Hur många kikare har du haft?

– Jag har haft tre tubkikare och tre handkikare.

Berätta om ett fågelminne som gör dig stolt:

– Att självaste Erik Rosenberg svarade på mitt brev om min blåstjärtsupplevelse i Kuusamo, Finland 1968

Favoritskådarplats:

– Att sitta vid obsladan på slätten i april

Favoritfågel: Blåstjärt

FYRTIO ÅR MED VOF – HUR JAG MINNS DEM

Christer Olsson

Det var en ljuvlig vårlördag, vipflockarna hade intagit fälten bortom Röbäck och lärkorna slog sin drill i skyn. Därtill hade det upptäckts sex vitkindade gäss (dåtida raritet i Västerbotten), som jag till varje pris ville se. Vi talar om lördagen 15 april 1972, dagen då Västerbottens ornitologiska förening officiellt föddes. Jag var dock själv inte på plats, det var de där gäckande vitkindade gässens fel...

Dagen innan hade jag på Ängsbacka stött ihop med Karl-Gunnar Rehn, som berättat om den förestående föreningsbildningen. Jag hade dock redan denna dag uttryckt en viss skepsis till att komma på det där första mötet; en av vårfågel kryllande Röbäcksslätt en solig aprildag var ju ändå något heligt, något man bara inte kunde missa. Inomhusmöten för fågelskådare mitt på blanka dagen i april - hur tänker de, minns jag att jag funderade. Nåväl, ett försvarligt antal besökare slöt ändå upp och nämnde Rehn blev omgående vald till föreningens förste ordförande.

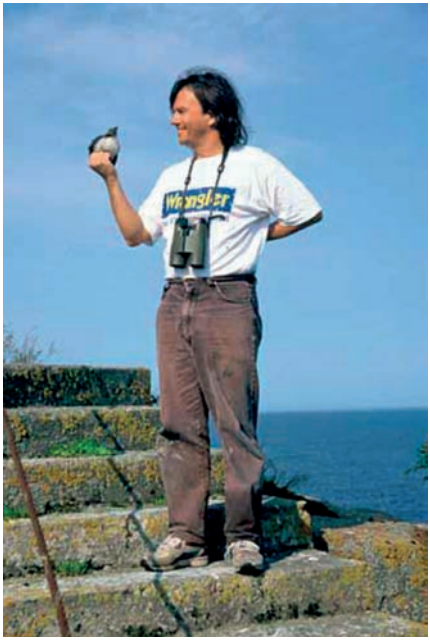
Imponerade inte på en tonåring

Umeå hade ju då sedan några decennier haft en mycket livskraftig fältbiologklubb, där 40 personer på exkursionerna vid tiden för VOF:s bildande inte var någon ovanlighet. Vi tonåriga fältbiologer såg steget som stort, att gå från denna lätt vilda hopers ibland smått anarkistiska utflykter, till ornitologiska föreningens mer distingerade träffar. Jag vill minnas att jag inte blev helt imponerad när jag såg att några av VOF:s första programpunkter handlade om att bilda ett storholksprojekt för att avhjälpa bostadsbristen hos slagugglan samt att börja med systematiska kungsörnsinventeringar kring Åsele, en okänd avkrok för en inbiten umebo som jag.

Varför utsätta sig för aggressiva slagugglors närmanden, när man tillsammans med fältbiologerna kunde vara ute på fälten bortom Röbäck och roa sig med att skrämma förbipasserande travhästar så att de skenade ner i diket eller ha snöbollskrig -Tegspojkarna mot resten. Fåglarna var då ibland en ursäkt för att träffas och hitta på bus med likasinnade. Nä, jag blir aldrig en av farbröderna i ornitologföreningen, trodde jag då, 15 år gammal.

Arne Häger – en drivande kraft

Det är nog ingen tvekan om att Arne Häger var den drivande kraften bakom föreningens tillkomst. Han hade länge varit SOF:s (Sveriges ornitologiska förenings) ombud i Västerbotten och bland annat varit denna förenings mottagare av intressantare fågelrapporter i många år. Jag tror faktiskt att det hade dröjt ytterligare ett antal år innan VOF bildats om inte Arne hade legat bakom. I själ och hjärta var ju det stora flertalet av länets unga skådare fältbiologer, men VOF, skulle inte det bli en konkurrent om de naturintresserade själarnas tid? Kanske såg Arne bortom sådana funderingar.

Christer bland alkorna på ön Bonden i juli 1997

Foto: Jörgen Wiklund

Premiärexkursion fyllde 99 bilar

Första gången som den nybildade föreningen lät höra talas om sig var söndag 6 maj 1973. Man hade annonserat i lokalpressen om en fågelutflykt för allmänheten till Bråsjön. Samling på Mimerskolans plan för gemensam färd mot brushanar och gäss. När man till slut hade baxat in alla ditkomna visade det sig att man fyllt 99 bilar med skådarsugna umebor! Inte blev saken sämre av att det för dagen vistades två gravänder i sjön, ett av länets första fynd av arten. Tänk, att det fanns så mycket uppdämt fågelintresse i Umeå, en stad där fågelexkursioner för allmänheten inte synts sedan Björn Moraeus och Wilhelm Fischers glansdagar på 1940- och 50-talet! Nästa stora happening blev den stora Holmöinventeringen sista helgen i maj samma år, då Svante Lindroth och Arne Häger samlade styrkorna till en heltäckande inventering av det dåligt kända fågellivet i denna ögrupp.

Lokala rapportkommittéer blev ett lyft

Ytterligare några år gick med en förening på sparlåga, tills något på allvar började hända utanför denna lilla invigda krets som dittills utgjort föreningens kärna. Ett antal av de förutvarande fältbiologerna hade nu vuxit till sig och mognat så pass att de kände sig redo att ta klivet och bli fullfjädrade VOF-are. Ett viktigt steg tycker jag personligen var inrättandet av lokala rapportkommittéer (lrk) som sammanställde och presenterade årliga fågelrapporter från landskapet Västerbotten och södra Lappland, med en början 1975. Dessa rapporter i Vår fågelvärld hade under åren i början av 1970-talet utformats av ett antal pionjärer inom datalagd fågelrapportering (Birdlist-projektet) vid Umeå universitets zooekologiska institution, med Svante Lindroth i spetsen.

"Drag" på sällsynta arter var ovanligt

Ni som inte var med vid den här tiden må ha i åtanke att fågelrapporter år 1975 hade ett helt annat nyhetsvärde än vad de har i dag med larmsystem, datorisering, mobiltelefoner och annat som länge till skulle förbli en utopi. Det var ju först när det gångna årets fågelrapport kom som man fick veta vad som verkligen hade setts och som man hade missat. Ett och annat hade väl sipprat ut utanför den innersta kretsen vad det gällde kännedomen om funna rariteter och invasionsarter, men jag minns ännu med frustration känslan som infann sig, när jag ett drygt halvår efter det att observationen blivit gjord, fann att det setts svart stork på Villanäs samma dag som jag själv, helt ovetande om det celebra besöket, hade varit där. Det där med "drag" på sällsynta arter var vid den här tiden något som endast iscensattes i mycket slutna kretsar. Småskurenhet och bristande social kompetens låg inte sällan bakom att ryktena om sällsyntheter inte fick någon nämnvärd spridning. Hur ofta var en sällsynt fågel kvar på samma plats när fågelrapporten slutligen dök upp? Aldrig!

Arter förr och nu

Vid tiden för VOF:s bildande fanns ännu ingen havsörnsgrupp, eftersom denna art då nätt och jämnt var häckfågel i länet, bara oregelbundet förekommande med något par vid Kronören eller Järnäs. Men det finns också exempel på arter vars utveckling gått i motsatt riktning. Exempelvis var obsar av mindre fjällgåsflockar i kustlandet om våren, något man räknade med att få se varje år ännu i början av 1970-talet. Till exempel vid Innerviksfjärden, Bråsjön eller Bergön. Ortolansparven var vid den här tiden en talrik häckfågel i området Degernäs/Röbäcksslätten. I juni 1972 kunde jag själv vid en riktad inventering i detta område inräkna 125 sjungande hannar.

Ett riktigt märkesår i förenings historia är 1976. Då kom nämligen det första numret av Fåglar i Västerbotten ut. Jag minns ännu hur jag storögt öppnade det bruna kuvertet vari låg tidskriftens första och tunna nummer i mörkgrönt omslag. Nu tyckte jag att det här började bli riktigt kul, det här med en separat fågelförening i länet. Jag blev "eggad", för att använda ett dåtida kraftuttryck för riktig upphetsning och började följa med på de arrangerade exkursionerna som exempelvis den återkommande septemberturen till Bjuröklubb för att se på något vid den här tiden så ovanligt som rastande, arktiska vadare. Notera att detta var långt innan någon (bortsett från Thomas Sundström) hade en susning om vilka stora flockar av gamla, arktiska vadare som sträcker förbi vår västerbottniska kust i månadsskiftet juli-augusti. I slutet av 1970-talet var en Bjuröklubbstur som bjöd på både en enstaka sandlöpare och kustsnäppa att betrakta rent artmässigt som en succé. Hösten 1978 slog SLU (Sveriges lantbruksuniversitet) upp sina portar i Umeå och på den första årskursen där hittar vi

två för föreningen, viktiga personer, Linus Andersson och Lars Edenius. De skulle följas av många fler till staden inflyttade skådare, som valt denna utbildningsväg.

Själv lämnade jag Umeå i januari 1979 för biologistudier i Uppsala. När jag återkom i mars 1982, såg jag många nya ansikten på VOF:s inomhusmöten. Inte minst lärde jag känna en viss Adjan de Jong som snabbt hade blivit en stöttepelare och eldsjäl i föreningens fågelskyddsarbete, i många år också en synnerligen engagerad ordförande i föreningen. Inte minst öppnade han våra ögon för det fascinerade fågelliv som hittas på stora våtmyrar i det västerbottniska inlandet. Många med mig hade aldrig klivit runt bland gungflyn och spelande myrsnäppor innan Adjan gav oss inspiration att inventera dessa ofta mycket svårtillgängliga biotoper, vid exempelvis Storuman och Vilhelmina.

Min högst personliga uppfattning är att VOF och fågelskådandet i Umeå och Skellefteå hade sin mest intressanta utvecklingsfas under 1980-talet. Det är säkert en generationsfråga att jag upplever det så, men tänk vilka dittills nästan okända världar av fantastiska sträck man då för första gången på allvar började kartlägga vid Bjuröklubb och Sönnerstgrundet, för att nämna två av de mest frekventerade ställena. Största av allt, enligt min mening i hela VOF:s historia, var ändå inrättandet av Stora Fjäderäggs fågelstation i maj 1984. I många år var stationen också hela länets angelägenhet.

Visionärer ser potentialen i Fjäderägg

Det första fröet till fågelstationen såddes i samband med en av VOF anordnad inomhusträff hösten 1983, då ringmärkaren Hans Sandberg kom och visade bilder från (minns jag rätt?) Tåkerns fältstation. Efteråt följde en diskussion om upprättandet av en dylik företeelse även i Västerbotten.

Tanken på en sådan hade redan fötts hos Björn Olsen, till Umeå inflyttad ringmärkare med diger erfarenhet från Kvismaren och Ottenby, som sommaren 1983 med sina svärföräldrar gjort en båttur ut till Fjäderägg och genast blivit kär i ön. Som den visionär han är, såg han här genast för sitt inre en plats som klippt och skuren för en västerbottnisk fågelstation. En annan VOF-are med stor ringmärkningserfarenhet som var med på detta möte var Linus Andersson, då boende i Umeå. Han var liksom Björn mycket tänd på idén med fast ringmärkningsaktivitet på en attraktiv

Tjejläger på Holmön 1992 med entusiastisk Anki Hellström/Hambäck och Tina Peterson .
Foto: Helena Hallgren

plats. Tillsammans lade dessa två personer grunden till det som än idag är en väl fungerande verksamhet, 28 år och drygt 200 000 ringmärkta fåglar senare, bland vilka inryms tre för landet nya fågelarter.

Kvinnor träder in

Vårar kom och vårar gick, det mesta såg ganska ljust ut för vår förening, som hunnit växa rejält vid 80-talets slut. Något man bör notera, är att det alltjämt då var en av unga och gamla grabbar konsoliderad klubb. Ytterst få tjejer hade vågat sig in grabbgänget VOF. Vi kan väl skylla på vanans vanmakt, utan att dyka alltför djupt ner i ämnet genusvetenskap, men så var fallet ända till dess föreningen började anordna aktiviteter för tjejer, utformade av tjejer. Här var Lena Bondestad och Anki Hellström två viktiga föregångare. Numer är glädjande nog andelen aktiva kvinnor i föreningen på en betydligt högre procentsats än för 20 år sedan.

Tjejresa till Tåkern och Kvismaren1995 med några av deltagarna - Ewy, Christina, Lena B, Sabine och okänd samt Marian till vänster.

Tjejlägren på Holmön lockade många kvinnor under åren 1992 - 1994, nedan 1992

Foto: Helena Hallgren

Vinterns populära folkfest - Birdrace

Att skriva en jubileumsartikel om VOF utan att nämna de stora folkfester som Ume/Skellefte Bird Race blivit vore tjänstefel. Det nästan enda som den stora, av fåglar helt ointresserade, allmänheten vet om organiserad fågelskådning i vårt län är just dessa härliga tillställningar. Tänka sig, här i vinterkärva Västerbotten samlar vi mer folk till dessa jippon än vad de gör i Uppland eller Skåne, för att nämna två skådartäta landskap. Långt över etthundra personer som ställer upp för dryga sex timmars frysande och en artlista som i mitt eget fall aldrig omfattat fler än 33 arter en dag i slutet av januari. Där kan vi verkligen tala om skådarglädje, för Umeås del utan tvekan främst personifierad av en av dess grundare, den populäre konferencieren Anders Arnell – en annan av föreningens riktigt viktiga eldsjälar under många år.

Per Hansson, en av eldsjälarna som stred för fåglarna och deras marker i Botniabanans spår .

Foto: Darius Strasevicius

Denna lilla tillbakablick blir tämligen Umeåcentrerad, vilket Skelleftebor och andra må ursäkta, men det är av nöden, eftersom det varit här i trakten som jag fått mina bestående fågel- och föreningsintryck i vårt län. Vännen Linus Andersson avhjälpte lite grann denna brist för ett antal år sedan, då jag bestämde mig för att han skulle få lotsa mig runt på typisk Skellefteskådning under en helg i fågelmånaden maj. Borta bra men hemma bäst gäller ändå alltjämt för undertecknad.

Bottniabanan – ett hästjobb

Att Umeå är en expansiv stad är verkligen på gott och ont. Det visade sig inte minst när det gällde frågan om Botniabanans vara eller inte vara. Turerna kring denna i många år så glödheta fråga, inte minst inom vår förening, har redogjorts för i tillräcklig omfattning i denna tidskrift, varför jag inte ska nämna mer om detta än att det hästjobb som föreningens dåvarande ordförande Per Hansson, med benäget bistånd av främst Ulf Skyllberg och Per Bernhardtson utförde, saknar motstycke i föreningens historia. De gick hela vägen till EU:s toppar. Nu när krutröken lagt sig, kan man stilla och kontemplativt konstatera att det är ju inte så tokigt att bege sig ut till fälten söder om Degernäs en dag i slutet av april och njuta av det myllrande fågellivet, om än i ny skepnad. På köpet har vi också fått Umedeltats fältstation med sina många aktiviteter! Vi må eftertänksamt besinna att så här bra hade det inte blivit om inte Per med flera hade offrat sig så totalt i denna fråga. Vi talar om utförda kompensationsåtgärder av världsklass. Så ser jag på saken.

Måste bara nämna en annan västerbottnisk slitvargs kolossala och helt ideella fågelskyddsarbete. Jag säger bara Stefan Delin. Snart hittar vi hela länets tornfalkstam boende i en holk designad av honom. Det borde räcka för en kunglig medalj av tredje graden, herr Delin!

Christer Olsson
olssoncito@hotmail.com

Samtal med historiska perspektiv på fågellivet vid Umeås deltaområde

Per Hansson och Carl-Fredrik Wachtmeister

Via telefon får vi ta del av 76-åriga Carl-Fredrik Wachtmeister berättelse och fascination kring hur det var att fågelskåda vid Umedeltat, under 1950-talet. Följ med och känn fågelvindarna svepa förbi, sextio år tillbaka i tiden.

Under vilken tidsperiod var du aktiv som ornitolog i Umeå?

C: Jag kom till Umeå 1952, på hösten. Sedan blev jag entusiasmerad i fågelskådandet och kom igång 1953, på våren. Jag gjorde militärtjänstgöring i Umeå 56/57, så det var ett visst skådande då också. Jag flyttade från Umeå 1958.

Så det var mellan 1953 och 1958. Du var alltså 18-20 år under denna tid?

C: Ja, det stämmer. Jag var ju kring 19 år när jag gjorde lumpen.

När du kom som nyinflyttad, vilka kontakter fick du då med lokala, redan befintliga ornitologer?

C: Jag hade en god vän som kom till Umeå samtidigt som jag. Jag var officersbarn och träffade honom via min pappas officersyrke. Han var en mycket intresserad fågelskådare. Men vi var ganska nya som fågelskådare då. Andra fågelskådare som fanns i Umeå och som vi fick kontakt med var i första hand Dr Björn Moreus. Han var ledare vid fågelexkursionerna. Vi träffade också en illustratör på VK som hette Tawic, har jag för mig. Han illustrerade ofta från vår turer ute i markerna. Sen var det Björn Lidén, eller Lindén. Han var ett par år äldre än jag, väldigt entusiastisk och kunnig. Han var nog den ende utav oss som hade en tubkikare! Och han försökte att fotografera genom själva tuben bara genom att hålla kameran mot okularet. Det blev inga storartade bilder, men man kunde ändå se att det var en sothöna, vilket vi aldrig hade sett i Umeå, den var längs Umeälven!

Din vän var alltså föregångare till det vi idag kallar digiscoping!?

C: Ja, det var något helt annat! Och jag var förvånad att det överhuvudtaget blev något trots att han bara höll kameraobjektivet mot tubokularet.

Och sen var det Ingrid Welin, hon var också väldigt kunnig och intresserad. Hon var en av de första här uppe som noterade härmsångare, någonstans vid lasarettsområdet! Den kunde hon väl, för hon var från södra Sverige. Sen blev det väl fler och fler skådare efterhand. Men det var vi som var de mest entusiastiska då.

Vilken typ av skådning ägnade ni er åt? Var det sträckstudier, räkning av rastande fåglar, eller allmän skådande?

C: Allt, allt. Vi var i princip ute varje dag. Och det var alltså innan skollektionerna började, i arla morgonstund. Vi cyklade hela tiden och ändå var vi alltid i skolan i tid. Sen var ju nätter också. Vi drog i väg dit där flygfältet är nu. Där lade vi oss i en lada, använde titthål genom ladväggarna och låg i den varma halmen. Därifrån skådade vi orrspel och jordugglans jakt i gryningstimman. Men det viktiga var egentligen, något som vi höll väldigt hårt på, att inte vandra omkring. Utan vi höll oss på en väldigt fin punkt – ladan som låg mitt i skådespelets centrum – ungefär där landningsbanan för flyget är nu. Vi kunde sitta utanför väggen också. Där hade vi vargspindlarna som hade väckts till liv i solskenet. Det var svämsjöar och det var idealiskt att sitta där i halmen intill den här ladväggen. På det viset sprang vi inte omkring och skrämde fåglarna. En annan sak som var väldigt viktig – och som jag är fruktansvärt emot nu – det är jagandet av arter i den här 300-klubben och allt vad det heter. Jag tycker det är oväsentligt. Det väsentliga är ju att uppleva fåglarna och djurlivet som det är ute i naturen. Och sen är det förstås roligt om man upptäcker en ny art. Men det ska vara den här ögonblicksupplevelsen. Det är det absolut finaste!

Jag håller med! Jag tillhör inte heller Club300 och "artjakt" är inte så hemskt stort här i Umeå. Det är ganska många som hellre är ute på en heldagsexkursion.

C: Jag tyckte det var väldigt roligt att höra om den där damen uppe i Åsele Lappmark, där man såg den där azurmesen. Dit kom hjordar av fågelskådare som skulle ha ett kryss, en ny art. Men hon som bodde där satte sig istället och kryssade alla fågelskådare, istället för azurmesen. Det var hennes

nöje! Det tycker jag var väldigt komiskt!

Jaså, du var med och fick se azurmesen i Sörnoret?

C: Nej, nej, nej! Jag har bara läst om det här.

Du antydde att det var bara en av er umeskådare som hade tubkikare. Men i övrigt vad hade ni för optisk utrustning?

C: Vi hade väldigt enkel utrustning, vi var ju skolelever och hade inte mycket pengar att röra oss med. Vi använde oss av gamla militärkikare med ungefär sju gångers förstoring. Men vi hade inte så stor nytta av dem egentligen för fåglarna kom till oss istället! Och vi kunde ofta se dem på ganska nära håll.

När vi låg i ladan så hade vi tillverkat konstgjorda möss utav pälsbitar som vi hade klippt av från min mammas päls någonstans! Sen drog vi musattrappen mellan pålar inifrån väggen i ladan. På det viset fick vi den blå kärrhöken att "hänga" bara några meter framför oss. Han var ju intresserad av den där skinnmusen.

Jag personligen är väldigt intresserad av hur pass medveten dåtidens umebor var om det rika fågellivet som fanns så nära inpå staden?

C: I och med att jag skrev nästan varje vecka i VästerbottensKuriren om fåglar och om upplevelser i naturen, som till exempel om en natt i den där ladan, eller från Prästsjön. Sen skrev jag var och varannan dag OM den och den fågeln, OM fjällvråken, OM blå kärrhök och så vidare. På detta sätt kunde människor lära sig om fåglar i umetrakten. Sen var det med en teckning på hur de här fåglarna såg ut. Genom detta tror jag det tände en gnista för att vi var 250 personer som cyklade ut på söndagsmorgnarna för att se på fåglarna. Och det var alla åldrar.

Det är fantastiskt att höra! Gjorde ni reklam för detta på något annat sätt än just dina artiklar i VK?

C: VK var väldigt intresserad genom att jag skrev i deras tidning. Jag tror att föreningen annonserade i tidningen. Samlingsplatsen var vid Rådhustorget. Och så cyklade vi ut och då blev det en lång karavan, så lång att det var svårt att göra sig hörd från tät till kö! Oftast var slutmålet Bergön.

Ja, hur såg det ut på Bergön på den tiden? Gamla landsvägen gick ju där redan då, men man hade väl inte sprängt bort så mycket av urberget?

Storspov fotograferad i ladornas marker på 1950-talet i Umetrakten
Foto: Carl-Fredrik Wachtmeister

C: Jo, vägen gick på samma ställe, den har bara breddats något. Sen uppe på klippan bodde en FO-överste tror jag så det fanns en privat tomt men det var inte värre än att man kunde passera och njuta av den fina utsikten över deltalandet. Sedan var de finaste svämsjöarna en bit längre söderut på vänstra (östra) sidan av landsvägen. Här var det talrikt med småvadare. En myrmad var det.

Är det Stor-Nabbviken du menar?

C: Ja, du åkte alltså inte ned mot Österfjärdens vatten utan det var nära landsvägen, cirka 500 meter bortom Bergöbron.

Ja, men då är det det som på kartan i dag heter Stor-Nabbviken och där är det numer mer eller mindre igenväxt. Men där häckar i alla fall sångsvan, trana och storspov.

C: Det var särskilt gott om svartsnäppa och brushane minns jag.

Kul! Innan vi går vidare vill jag återknyta till något du nämnt vid ett annat tillfälle – det här med att du drog igång ringmärkningen i Umeå! Vad inspirerade dig till det?

*C: Ja, det v*ar att jag hade arbetat en sommar på Ottenby fågelstation. Jag minns inte vem som var ringmärkningsansvarig men vi var ett gäng ungdomar. Det var en stor upplevelse och jag fick lite blodad tand där! Vi fångade bland annat Sveriges andra ökenpipare [PHa anm: dvs det var sommaren 1954]. Genom Riksmuséet fick jag det här ringmaterialet.

Men i Umeå då? Var satt du upp dina ringmärkningsnät?

C: Det var på lite olika platser, framför allt var det (för att ligga nära till hands för mig) ute i några dungar på det som då hette K4:as övningsfält. Där det nu är bebyggt. Där fick jag bland annat blåhake. Och jag kommer ihåg att jag till och med fick småsnäppa! Sedan hade jag slöjnät uppe mellan några trädstammar ute vid Ängsbacka. Men där det var lite knepigt, för man var tvungen att hålla näten under ständig uppsikt.

Förut berättade du att du var den förste svenske ringmärkare som fick ett återfynd

TRIPP I FÅGELMARKER

Med en vildgässflock i kikarfältet. Fr. v. Dan Skoghagen, Carl-Fredrik Wachtmeister och d:r Moræus jämte några yngre fågelvänner på utkik vid Bergöbron.

Klipp ur VK på den tiden då Carl-Fredrik skrev i tidningen och intresset var stort för cykelburna exkursioner.

av videsparv. Kan du berätta om det igen?

C: Ja, det intressanta var att videsparvarna inte fångades i nät utan jag fångade dem i en hemgjord fångstlåda utanför mitt fönster på Kungsgatan (nära korsningen med Slöjdgatan) . Jag hade snickrat ihop en låda med uttagningsficka på gaveln och sedan hade den en stor lucka som var utfälld framåt. Genom väggen in till mitt rum hade jag borrat ett hål varifrån jag satt och spanade. Så jag kunde snabbt dra igen luckan med en nylontråd som jag spänt till mitt fågelbord, som lockade med bär och frön av olika sorter. Vid det här tillfället – en höstdag – var det den här sparven. När jag tittade i Kolthoffs noggranna fågelbok (som jag fått ärva från en gammal släkting) visade det sig att den andra eller tredje vingpennan skulle vara si eller så, i förhållande till de övriga. Det missstämde med det som jag först trodde var en dvärgsparv. Så jag tog faktiskt kål på ett exemplar och skickade det till riksmuseet. Där uppdagades det att det var ett fel på vingpennorna längdbestämning, så det skulle vara tvärtom, och då stämde be-

Videsparvarna fångades inte i nät utan Carl-Fredrik fångade dem i en låda utanför sitt fönster i centrala Umeå.

Foto: Carl-Fredrik Wachtmeister

stämningen med videsparv. Det var bara i Kolthoffs grundliga praktverk jag kunde hitta uppgifter om vingpennors längd.

Det var ju en lite rolig historia. Ja, och det var väl ungfåglar kan jag tänka mig?

Nu tänkte jag ställa några frågor om Umedeltat specifikt och även om hur områdets fågelliv var känt i andra delar av landet. När du var hos släkten i södra Sverige, vad kände man till om Umedeltat och umetrakten på den tiden?

C: På den tiden var jag ganska låst uppe i Umeå, så jag vet inte något om det. Men, det beror främst på de få sydliga kontakter som jag hade då.

Du nämnde att en av de bästa fågellokalerna var belägen exakt där dagens flygplats byggdes i början av 1960-talet. Var det någon debatt kring bygget?

C: Jag hade nästan lämnat Umeå när det började hetta till om flygplatsens belägenhet. Men vad jag hörde så var det en opposition emot dess lokalisering. För det var ju där som det var som mest rastande fåglar.

Du får gärna beskriva hur det kunde se ut där på Ängsbacka, eller Änget som ni också sa, när det var som bäst.

C: Ja, då kom man med sin cykel och ställde den vid landsvägen söderut mot Obbola. Vid första ladan uppe vägen. Och sedan gick man med skidor om det var tidigt, eller till fots i riktning mot söder, där det gick en bäck [Degernäsbäcken PHa anm]. Och runt omkring denna bäck blev det väldiga svämområden på våren. Men för att komma dit fick man gå över åkrarna, som var obrukade redan på den tiden! Inga bönder "höll igång" och ladorna började så smått falla ihop, vilket var till fördel för oss, verkligen. För just beträffande jordugglan var det perfekt där ute. Vi kunde se dem i ganska stort antal och häckande. Då kunde man välja lada och ligga och titta på ugglorna. Så det var stubbåkrar med igenvuxna tegar. Ju närmre Degernäsbäcken vi kom, desto mer låglänt och blötare blev det. Det svämmade över våldsamt på våren. Vilket var till glädje för alla rastande änder och gäss.

Kan du berätta om vilka de största antal rastande våtmarksfåglar du kan minnas? De häftigaste minnens så att säga?

C: Jag har något foto som jag tog med mitt enkla objektiv och som jag bara tog rakt ut i luften. Och det var absolut bara prickigt av alla fåglar. Jag vet inte ens om det skulle kunna gå att räkna alla! Men det rörde sig om tiotusentals fåglar. Mest var det av stora andflockar, men även enorma gåsflockar. På långt håll såg det ut att vara över tusentalet, i flockarna. Och sen var det tranor, men inte alls i samma mängder. Utan det var gäss och änder som dominerade. Och detta var just då i månadsskiften april/maj.

Brushanar fotograferade på 1950-talet i Umetrakten
Foto: Carl-Fredrik Wachtmeister

Är det rent av så att du har kvar något fotografi från denna spännande tid?

C: Jo det har jag absolut, men det är inte i någon högre kvalitet. Jag tar ganska mycket fågelfoto fortfarande, men jag har inte kommit till digitalkamerastadiet, utan jag kör fortfarande analogt! Och anser att det är god kvalitet. Och det blir väldigt mycket fotande när jag är utomlands. Men jag kan plocka fram någon bild som kan vara av intresse.

Det skulle verkligen vara roligt!

Hur såg det ut på vadarfronten? Du antydde att ni hade stora antal av brushanne och svartsnäppa nere vid Stor-Nabbviken. Vilka mängder hade ni som mest under din tid på 1950-talet?

C: Ja, brushane kunde ses både vår och höst i ganska stora flockar. Och de spelade framför allt på maderna vid Stor-Nabbviken. Sedan slog de ofta till i stora flockar på det blivande flygplatsområdet. Det var även mycket rödbena, grönbena, svartsnäppa, utöver brushanarna. Sen var det talrikt med brushane på hösten! Då rastade de till och med på gräsmattorna inne stadens parker, så att umeborna undrar ofta vad det där var för underliga fågelflockar.

Jaså, inne i centrala Umeå, vid Rådhuset?

C: Ja visst, de kunde vara vid Döbelnsparken och "anywhere" verkligen.

Fantastiskt! Och mängderna, kan du skatta ungefärligt antal? Var det några hundra eller uppåt tusen, när det var som mest?

C: Alltså, det är klart att man förflyttade sig ju från ena sidan av Obbolavägen, där det kanske var si så där några hundra brushannar, och så flyttade man sig till nästa svämsjö och då kunde man ha turen att komma på stora flockar där också. Ja, så allt som allt rörde det sig nog däromkring.

Utan att bli för långrandig vill jag be dig berätta något om mina favoritfåglar – och säkert dina också – fjällgås. Kan du utveckla lite kring var ni brukade se dem och hur de uppträdde i Umeådeltat på 50-talet?

C: Ja, fortfarande ur mitt minne så var fjällgäss ofta tillsammans med andra gåsflockar. Men de kunde också ses i separata artrena flockar. Och då var det på Ängsbacka som vi sa, eller det blivande flygplatsområdet, som gällde. Det var aldrig några stora flockar, men som jag kommer ihåg var det upp emot tjugotalet i ett sammanhang. Det var mest på Ängsbacka och sedan var det observationer ute i själva deltalandet, i synnerhet nere vid Bergön.

Då undrar jag nyfiket hur det såg ut när du blickade västerut ned mot Väster-

fjärden från Bergön? Kan du beskriva naturtypen?

C: Det var stora videbestånd och däremellan ganska vattensjukt, videt klarar ju att stå i vatten. Så det var väl det som dominerade hela det området egentligen.

Kunde man se lador uppe i det brukade slättlandet? Så att det sydligaste slättlandet satt ihop med videbuskagen nere vid Västerfjärdens mader?

C: Nej, det kan jag inte påstå. För det var så att längst i norr var det här området vid nuvarande flygplatsen, sedan kom vägen ned till Degernäs. När du fortsatte utåt fanns det en del stugor ned mot någon fjärd redan på den tiden. Annars var det väldigt bevuxet upp mot Obbolavägen och längre söderut därifrån. Så man hade ingen inblick i området från Obbolavägen, utan det var ganska tät vegetation. Och sedan ebbade vegetationen så småningom ut i det här våtområdet vid Stor-Nabbviken.

Det övriga slättlandet, med brukade åkrar och vallar. Hur såg de ut på din tid? Vilket fågelliv kunde ni uppleva?

C: Ängsbacka var ju faktiskt en del av slättlandet och räknades inte till maderna på 50-talet heller. Det var åkertegar som svämmandes över.

Men hur såg det ut på de lite torrare delarna av slättlandet, vid Degernäs och Röbäck? Ni hade väl vadare som till exempel ljungpipare på fälten även på den tiden antar jag?

C: Jo, ljungpipare fanns och även fjällpipare. I Ängsbacka-området och det blivande flygplatsområdet. Jag minns en dag när jag kom ut. Det var i samband med ett djupt lågtryck som väldigt många fjällvråkar hade pressats ned. Så pass att det satt fjällvråk på absolut varenda lada, och inte bara en. I samma blickfång fick jag se 50-60 stycken, om inte mer. Det var ett sådant där härligt minne!

Apropå fjällvråk, hur var det med övriga rovfåglar? Havsörnen var väl fortfarande väldigt ovanlig på den tiden?

C: Absolut. Jag kom just på en av de gånger när jag cyklade ned mot Degernäs. Den stora upplevelsen var när jag för första och enda gången fick se en ringtrast. Det var en svinkall morgon på väg mot Bergön som jag fick se att det satt en stor fågel i toppen på en björk. Det var en kungsörn! För att se havsörn fick man komma ut mer mot havet.

Hade ni möjlighet och tid att försöka kartlägga de häckade fåglarna i själva deltalandet?

C: Absolut! Och det hade vi full koll på. Vi letade till exempel fram jordugglebon genom att gå parvis med en 50-meterslina mellan oss. Vi gick fram på så sätt tills vi fick en jorduggla att flyga upp från sitt bo. Då antecknade vi var det var och sedan hade vi uppsikt över dessa bon under nätterna [från ladorna, PHa anm] och såg när föräldrarna kom med mat åt sina ungar. Det var fantastiskt!

Hur många par jordugglor var det som mest?

C: Inom flygplatsområdet var det inte mer än tre till fyra par.

Oj, det var fantasiskt. Nu har vi på sin höjd ett eller något år två par i hela Natura 2000-området. Men det har ju minskat väsentligt.

C: Sen var det ganska gott om hornuggla i dungarna utmed det här området. Och tornfalk den häckade i varenda dunge i princip.

Stenfalk då?

C: Ja, men jag hittade aldrig något bo. Där kan jag nämna en annan lustig episod från Prästsjön. Där var det mycket skrattmås och vigg. Då upptäckte vi att skrattmåsarna gick och snyltade och lade nått av sina ägg i viggbon, för att inte få så mycket jobb!

Som värsta göken då!

C: Ja, ja, precis! Vi lånade upp någon gammal eka där i Prästsjön för att kunna ro ut och beskåda de stora måskolonierna. Sen var det väldigt fint längs den gamla "kyrkvägen" från stan till Backens kyrka. Där var det små svämsjöar med mycket pipare och alltid smalnäbbad simsnäppa. Det var ett uppskattat exkursionsmål. Där kunde vi visa fågelskådarna lite annan kultur, så att det inte bara blev fågelprat.

Hade ni någon koll på hackspettarna? Vilka hackspettsarter kunde ni se? Fanns vitryggig hackspett?

C: Nej, jag har ingen observation av vitryggig hackspett. Och jag hörde heller ingen av de där vitryggarna som fanns där uppe då. Utan det var mindre hackspett, större hackspett och gråspett förstås. Det var väl egentligen dem vi fick noterat.

Ortolansparven? Visst var den väldigt vanlig på 50-talet?

C: Inte vanlig inte! Nu kommer jag inte ihåg exakt, men gulsparven var däremot väldigt vanlig. Genom att det fanns hästar och spillsäd, så lockades [gulsparven] dit. Och just kring K4 såg vi enorma flockar med gulsparv. Men, som jag kommer ihåg, fanns det inte några större mängder ortolansparv.

Ni fick ju uppleva fjällgåsens minskning. Men kunde ni uppleva att grågåsen å andra sidan började öka? Det vill säga det här skiftet när en art håller på att försvinna samtidigt som en annan tar över?

C: Nej, det kan jag inte säga att vi noterade. Utan under de åren vi observerade fåglar tyckte vi nog att fjällgässen höll ungefär samma men knappa antal. Och grågässen kan jag inte minnas att de skulle ha ökat under denna tid. Det var väl sädgåsen som var den vanligaste.

Har du reflekterat senare i livet om varför det blev som det blev med fjällgässens dramatiska minskning? Populationen av sädgås står ju nu och "stampar" på en låg nivå, fjällgässen är borta, medan grågässen mer eller mindre har exploderat.

C: Nej, i och med att jag inte stöter på dem särskilt mycket har jag inte reflekterat över detta.

Andra arter som kornknarr då? Vi var ni ute även på sommarnätterna? Hur vanlig var den?

C: Nej, jag har aldrig hört den!

Nehej, det var intressant! Vi kan ju numera ha ett par, tre spelande varje år. Och även vaktel.

C: Jaha, fantastiskt! Apropå natt, så minns jag att vi en enda gång fick in en rapport från en som kunde känna igen näktergal! Han larmade om det och den hördes alltså ett par ynka nätter vid den västra kyrkogården utmed Storgatan. Den gamla kyrkogården mitt emot Hemgården. Där finns en hel del täta buskage och mycket hägg. Och där sjöng den faktiskt! Men bara vid ett enda tillfälle!

Men det roliga var när jag var uppe för några år sedan. Då var det nått annat trevligt vid samma kyrkogård, nämligen en turkduva.

Ja, just det, den fanns förstås inte på din tid.

C: Nej, nej, det var något helt nytt!

Pilfinken har även ökat kraftigt sedan 1950-talet. Den har nu nästan konkurrerat ut gråsparven! . Det är lite tråkigt faktiskt. Personligen gillar jag gråsparven mycket, den är så charmig!

C: Jaså, har pilfinken blivit så vanlig! Fantastiskt! Ja, pilfinken såg vi knappast alls. Du, sen undrar jag en sak. När jag observerade den första råkan mitt inne i stan. Och det var enda tillfället jag såg den under alla mina år i Umeå. Hur är det med den arten idag?

Ja, den är årlig med mellan någon enstaka individ till småflockar med så där fem exemplar. Då och då ute i Umedeltats slättland, typ Degernäs och Röbäcksslätten.

C: Svartkråka har man ju sett. Men det är nog en del unga råkor som blivit felbestämda till svartkråka. Men jag var nyligen med en kunnig person som tog mig till Tväråns passage genom stan, där vi kunde titta på en svartkråka. Och det här är bara något år sedan. Den häckade nog ihop med en gråkråka där.

Hur var det med snösparv då? Nu i början av april har vi en tid när vi kan glädjas åt dessa vackra sparvar. Berätta var du såg dem?

C: De var i enorma flockar! Det var också vid Ängsbacka och blivande flygfältet. Det var som snöflingor när de vände raskt i luften. Det var underbart vackert! Det var hundratals i flockarna under vårflyttningen.

Fantastiskt! Vi inom Umedeltats Fältstation har börjat ringmärka snösparv. Och i vår har vi redan märkt 14 stycken. Och vi har tre fångstfällor redo att använda när vi har tid att komma ut, oftast morgon, kväll och någon gång under lunchen.

C: Är det med spegelnät ni fångar dem?

Nej, "whooshnet" kallas det, det är ett större vadarnät som spänns ut med hjälp av långa gummistroppar för att utlösas med en lång lina när snösparvarna hittat kornranden vi mäskat med och kommit *tillräckligt långt in under nätets räckvidd.*

C: Har ni ringmärkt gäss också?

Nej, men det har skett i andras regi. Sen har vi sångsvan, som jag antar var en raritet i Umedeltat på din tid. Nu har vi tusentals av dem. Nästan 4000 ligger rekordet på!

C: Fantastiskt! Är det i de anlagda kompensationsdammarna?

Nej, det är ute på fälten. De betar i stubben och hittar spillsäd och andra skörderester ihop med sädgäss och grågäss.

Åkte du till Brånsjön nå'n gång?

C: Jo, men inte så värst ofta. Det fanns ju så mycket att titta på här i Umedeltat. På min tid var Brånsjön väldigt fin just när det gäller gäss. Men som sagt, man kom ju inte dit så ofta eftersom det var cykeln som gällde.

Jo, ni kämpade verkligen på bra! Så började jag också min tid här i Umeå när jag kom upp januari 1986. Jag skaffade inte bil förrän våren 1989, så under mina första tre år cyklade jag när jag skulle ut

och skåda. Gärna en sån där heldagstur från Carlshem via Bergsbodavägen till Villanäs, vidare till Holmsund med dess uthamn, över älven med färjan till Obbola och sedan norrut igen till Stor-Nabbviken, Bergön, Degernäs och de rudimentära resterna av "dina" svämsjöar vid södra ändan av flygfältet. Det var tider det!

C: Jag måste verkligen poängtera, att Dr Moreus var en eldsjäl, han var läkare och knuten till Naturskyddsföreningen. Han samlade även växter och skänkte sitt herbarium till Umeå universitet. Han var en väldigt allmänbildad biolog. Och så var han så väldigt trevlig och kunde tala på ett medryckande sätt på våra utflykter. Så jag var lärjungen som sedermera övertog exkursionsverksamheten.

Jag hör att också du har talets gåva. Det är en fröjd att lyssna på dig! Det känns väldigt roligt att du ställt upp på den här intervjun. Kanske kan du till och med leta fram den där fantastiska bilden med tiotusen änder och gäss?

C: Absolut! Jag kom nu ihåg ett av Björn Moreus uttalande när han skulle lära ut hur t ex en lövsångare lät: "Den börjar förhoppningsfullt och så slutar dem med lite vemod – Snälla lilla rara mamma får jag gå på bio idag".

Snyggt! Det stämmer ju än, den har inte ändrat sig!

C: Men du jag åker ju upp där ibland och det vore trevligt att sammanstråla vid något tillfälle. Du kan väl skriva upp ditt telefonnummer och adress?

Absolut! Det gör jag jättegärna, närhelst det blir vill jag väldigt gärna träffas och presentera dig för de andra i Umedeltats Fältstations ledningsgrupp. Tack för det här telefonsamtalet och så hörs vi!

C: Det är du som ska ha tack! Tusen tack!

Blå kärrhök, som Carl-Fredrik illustrerade i någon av artiklarna som publicerades i VK.

Per Hansson
Carl-Fredrik Wachtmeister

Tack Katarina!

Det finns få saker som är så laddade med historia och gemenskap som en förenings logga. Vi i VOF är stolta över vår Blå kärrhök, med all sin elegans och karisma. Dessvärre har, sedan ett 10-tal år tillbaka, de original som föreningen hade av ursprungsloggan inte hållit måttet för att kunna tryckas med gott resultat. Därför beslutade styrelsen att be Katarina Stenman arbeta fram en ny version av Blå kärrhök som skulle möjliggöra tryck på större banderoller, affischer och dylikt. Hon var vänlig nog att ställa upp med sin tid och talang och har jobbat fram en ny vacker Blå kärrhök åt föreningen. Vi vill därför passa på att uppmärksamma och tacka henne för den fina fågeln.

Tusen tack för vår nya Blåhök Katarina!
VOF styrelsen

Ume Bird Race – minnen & historia

Anders Arnell

Umeås vinterfågelrace firade i år 20-årsjubileum. Anders Arnell är en av eventets deltagare som varit med sen start. Här berättar han om sina minnen kring jakten på mest antal arter under några årliga januaritimmar.

Le Mans start, när Ume Bird race startade då evenemanget kallades Skådarfest
Foto: Anki Hambäck

Ume Bird Race – landets roligaste vinterfågelrace, och kanske fortfarande det största i antal deltagare. I artantal mäter vi oss inte med sörlänningarna, men jag tror ingen slår stämningen vid vår drabbning i januari. Efter 20 race står UBR fortfarande starkt både vad gäller själva tävlingen och den efterföljande festen. Jag ska här ge lite minnesbilder från racets historia – som kan fylla ett helt nummer av FiV om man så vill…

Jag var med på alla race från 1993 till och med 2004 men har sedan blivit mer sporadisk besökare. Mina minnesbilder av UBR är därför naturligt nog främst från de första tolv åren. Men redan efter fem-sex år började evenemanget nå de nivåer det har idag vad gäller antal deltagare, intrikat taktik och professionell organisation – så jag tror mina kommentarer håller streck även på 2010-talet. För den som vill läsa mer om alla årens race rekommenderar jag genomgången som finns på VOF:s hemsida.

Började som fest med "Le Mans-start" på industriområde

Ume Bird Race började i begränsad skala 1993 som en del av en privat skådarfest, en uppföljare till ett par privata skådarfester som Christer Olsson bjudit in till och nu var det Jonas Bonnedahl, Lars Edenius och Jonas Lundberg som bjöd in. Åtminstone två år till kallades evenemanget "Skådarfest" i första hand. Det har förmodligen bidragit till den feststämning som råder på UBR redan från start. Från 1994 vidgades inbjudan och blev början till dagens happening i fågel-Umeå. De första åren samlades vi vid Sofiehem – bara något år efter att den gamla massafabriken upphört – och hade bejublad "Le Mans-start" på de obevakade industriytorna vid Gimonäs. Le Mans-start innebär att deltagarna står uppställda

cirka 100 meter bakom bilarna och efter startsignal rusar fram till sina bilar för att ge sig iväg. Mycket spektakulärt och med ett och annat minnesvärt missöde när bilar inte startar, folk springer omkull varandra och dylikt. Senare har antalet deltagande bilar (och kanske även mer bevakning av industriområdena?) omöjliggjort denna eleganta variant – och även om skogisparkeringen är en utmärkt plats att starta på, visst vore det spektakulärt med Le Mans igen…?

Hur som helst råder en alldeles speciell stämning vid startplatsen, hjärtlig och trevlig men samtidigt en aning reserverad och smygande – kanske ska man lyckas tjuvlyssna sig till något tips…?

Första cykellaget – "Kondorerna"

Redan 1994 dök det första cykellaget upp bestående av pionjärerna Kerstin Abbing, Berit Andersson, Lena Bondestad och Ellinor Eriksson i "Kondorerna". De lyckades lägga sig före ett billag i resultattabellen, trots att deras angivna bonusart Grå jako inte räknades. Under många år var det just tjejerna som höll cykelfanan högt i lag som Systrarna Fåglum, AC United/Reunion, Ute och cyklar samt Hjulen rullar än. Numer är cyklister en påfallande stor del av lagen (mellan fem och tio lag årligen) och det verkar även som det riktigt långa bilåkandet minskat, så man kan nog hävda att racet blivit mer ekologiskt med åren. I stort sett varje år har det funnits billag som hamnat bakom cykellagen i listan, och på senare år har cyklisterna blivit seriösa utmanare till bilisterna, särskilt under tuffa isvintrar då kustkörning knappast lönar sig. Laget Aves Scopus har gällande cykelartrekord med imponerande 37 arter 2009, och de blev till och med tvåa i hela racet 2011. Storsatsande Delta Squad cyklade ända ut till piren i Holmsund 2012 och belönades med en plats bland de tio bästa lagen. Jag vill dock påminna om hjältarna i Balder som redan 1996 lyckades klämma fram 28 arter, en siffra som inte slogs förrän 2003. Då var det många i billagen som förskräckt tappade hakorna på kvällen.

Barnvagnslag då och då

Barnvagnslag med apostlahästar har också förekommit vid några tillfällen när nyblivna föräldrar inte kunnat låta bli att delta på sitt kära race (och inte minst fått tillfälle att visa upp det kära barnet för skådarvännerna). Pionjärerna i denna klass dök också upp redan 1994 – Anna-Lena och Peter Sunesson med lilla Helena i vagnen. 14 arter skrapade de ihop, ett resultat som slagits av senare barnvagnslag. Jag tror faktiskt jag själv med familj har det gällande rekordet med 21 arter från 2006, med koltrast, sparvhök och mindre hackspett som toppar. Åldersrekord i ungdom innehas dock av Ante Bondestad som deltog i sitt första race vid 3,5 månaders ålder – det ska böjas i tid!

Varför inte fler kollektivtrafikrace?

Något som fortfarande bara undertecknad tillsammans med Ulf Larsson och Per Ekerholm är ensamma om är att ha vågat testa kollektivtrafikrace. Det var 1998 och satsningen präglades av gott mod men viss ofullkomlighet i transporterna. På grund av försenat morgontåg (bara ett av många missöden vid våra uppresor till racet) fick vi starta racet från tåget i Vännäs, vilket knappast gav mer än någon kråka. En kraftigt försenad buss till Holmsund ställde till det ytterligare och tvingade fram en taxifärd till strömstaren i Djupsundsbäcken – troligen den chaffisens mest minnesvärda körning. Ändå kom vårt lag "Buss på dom" inte sist i resultatlistan. Vi väntar fortfarande på att denna satsning ska få en utmanare. Man kanske kan pricka in en tur med Botniabanan över ett isbelagt delta, hänga in en korp, kliva av i Nordmaling och ta bussen tillbaka?

Expedition Holmön - Töppköxarna

En satsning som helt klart kan konkurrera med kollektivracet ifråga om mod och dådkraft är Töppköxarnas expedition till Holmön en bister januaridag år 2000. Per Holgén och Per Hansson anslöt till holmövärden Gustaf Egnell med färjan, Helena Elisabeth, varefter jakten på de fåtaliga arterna bedrevs per såväl skidor som skridskor. De lärde tvista ännu om huruvida man fick ihop tvåsiffrigt eller inte, men bedriften belönades med racehistoriens varmaste applåd när de tre hjältarna på kvällen redogjorde för sina strapatser med hjälp av nytagna digitalfoton. Dessutom fick de äran att hitta en ny raceart – hökuggla!

Teknik utvecklar racet

Teknikens under har förändrat vår tillvaro på många sätt och det märks även på UBR. De grundregler som gäller om att alla i laget ska se/höra alla arter, att hålla reda på körsträcka, att fasan inte räknas och så vidare fastställdes i stort sett från början.

Men mot slutet av 90-talet hade mobilen blivit var mans egendom och det blev livlig diskussion om hur denna nymodighet skulle få användas – det ledde till den ännu gällande regeln att mobil endast får användas för kommunikation inom egna laget. Detta visar att mobilen gett oss nya tankar, för 1993 kom ingen att tänka på att det skulle behövas någon regel för att hindra att någon skulle ringa från en telefonkiosk och fråga om nötkråkan i Bullmark var kvar. Idag kanske man borde göra nya tillägg till reglerna vad man får göra med sin smartphone under racet…

Fjärr-rek, skelleftelag och artgenomgångar

All den information som finns idag inte minst på "Svalan" gör också att jag tror det "mörkas" mindre nuförtiden. Förr var det tyst på Umesvarar'n veckorna före racet. Som tillresande deltagare kan jag nu sedan ganska många år "fjärr-reka" inför racet genom en systematisk titt i Svalan. Vissa år när jag och min ständige lagkompis Ulf Larsson var särskilt taggade – det brukade börja strax före jul – sammanställde vi listor från Svalan och satt på fik långt i förväg och gjorde upp tänkbara rutter. Inte för att det gav några framskjutna placeringar – som tillresande hade vi ju inte en chans att veta under vilka granar de fåtaliga koltrastarna höll till – men kul hade vi. Att ladda för race i bistron på nattåget är inte heller fel!

Man kan förstås fråga sig om det har någon betydelse att reka överhuvudtaget. Det mest lysande exemplet på att det inte spelar någon roll är från 1994, då det bekymmerslösa laget "West African Gigolos" – Staffan Andersson, Jonas Bonnedahl och Niklas Lindberg – kom hem kvällen före racet från en två veckors tripp till Gambia och tog hem hela tävlingen med tre arters marginal. Staffan övergick senare till vinterracen i Skellefteå, som startade 1995. Åren dessförinnan tävlade ett lag i Skellefteå mot Umelagen och skickade in sina resultat per fax.

Tekniken har förstås även bidragit till att utveckla racets mest gastkramande moment – artgenomgången – en hel del. Från det första årets redovisning på blädderblockspapper, då vi nöjde oss med att ställa samman "rovisar", "höns" och "sjöfågel", via omfattande handskrivna tabeller på Skogis svarta tavla till dagens exceldokument, som vi dock var ganska tidigt ute med tack vare Per Hanssons intresse för nya metoder. Nu kan man enkelt passera de där 15-20 arterna som alla bör ha noterat, så att de inte blir temposänkare vid genomgången.

Njutfika eller ett äpple om dagen

Det är förstås inte bara genomgången som är spännande – ofta är man så taggad under racets korta timmar att hjärtat slår lite fortare och man knappast hinner njutfika. Niklas Lindberg berättar att han var så fokuserad under första racet att han bara hade tid att äta "ett endaste litet äpple" på hela dagen. Lagkamraten Frank Johansson ska ha sett både imponerad och förskräckt ut över denna sammanbitna hållning.

Andra har haft betydligt mer fika och annan njutning i åtanke. Flera cykellag har toppat sina ibland kylslagna turer med välförtjänt fika på NK eller annorstädes i stan. Laget "Ersboda fikaklubb", med Christer och Ivette Olsson som ankare, noterade "spillkråka i samma sekund som vi spräättade champagnen" 1998. De första upplagorna av De desillusionerade, med Lars Edenius, Johan Elmberg och Eskil Nygren, satsade på rejält fika på Ullas kondis samt besök på solariet Blek & Fet – allt dokumenterat med videokamera! På senare år har vi också haft topplaget "Kaffe å bulla" som bjudit på just kaffe & bulla vid starten två år i rad efter sina segrar.

Man vet aldrig hur det går

Många kan vittna om diverse strapatser och glädjeutbrott i jakten på allt mellan tamduva och tallsparv. Typiskt är fenomenet att vissa lag kanske inte ser en enda svartmes eller större hackspett, medan andra tycker det vimlat av dem. Ibland finns hopp om diverse kustarter men efter en isfri fredag möts man av ett nyisbelagt hav på racedagen. Många har säkert snubblat på rötter eller halkat i snön i jakten på strömstaren vid Djupsundsbäcken. Turkduvorna i Röbäck kanske inte ens hinns med inom tidsramen, om man lagt onödigt mycket tid på snöpulsning efter skulkande järpar vid Villanäs. Stressen när två av tre lagmedlemmar ser en art och den tredje missar den kan nog alla känna igen. Intressant är också att studera skådarnas tämligen asociala beteende då flera lag samtidigt står och letar efter någon känd art, till exempel senaste racets snösparvar vid Fodercentralen. Och så går ju tiden så fort, särskilt mot slutet, eller som Vesa Jussila uttryckt det i en FiV-artikel: "de sex timmarna smet som vanligt iväg som en fjärt i en korgmöbel".

Speciella raceminnen

Sedan har vi de mer speciella händelserna som etsat sig fast. Kärva vintrar kan man få uppleva det som laget "Skarvsladdarna" rapporterade 2002 om "delvis översnöad storskrake". Cykellaget Systrarna Fåglum lyckades se nötkråka 1995 i Yttertavleskogen tack vare en jägare som letade efter bortsprungen stövare. Ett lag tvärbromsade för en varfågel på vägen in mot Dåvamyran, ett annat lag passerade glatt i tron att det bara var en skenmanöver och missade varfågeln. Och så har vi laget som hängde in större hackspett fem i tre tack vare att en lagmedlem bara måste tömma blåsan innan målgång. Slutligen måste förstås nämnas sparvugglan som 1997 satt helt nära samlingsplatsen vid Sofiehem. Laget"isChoklad i kikaren" fick se den direkt på morgonen. Sedan letade man febrilt efter björktrast mot slutet och tyckte sig upptäcka en på Sofiehem – men det var "bara sparvugglan" igen!

Kan se populationstrender

Ett fågelrace är i första hand nöje och underhållning i en fågelfattig årstid, men efter så många år kan resultaten också visa på trender i fågelfaunan. Det har exempelvis krävt allt mer målinriktade turer för att få in gråsparv på listan, och spridningen av nötväcka över Norrland avspeglar sig tydligt i raceprotokollen. Skillnader mellan enskilda vintrar framträder också – exempelvis efter rekordåret 2003, då ett lag för första gången fick över 40 arter, blev 2004 ytterst kärvt med 40 arter totalt! Vissa år kan det bevisligen löna sig att åka ända ner till Järnäs och till och med "längre än Järnäs" – isgränsen går ibland just i övergången till det verkliga Bottenhavet. Ibland kan också nya fågellokaler hittas tack vare racet, och jag tror inte umeskådarna skulle ha lika bra koll på januarifågelfaunan om inte UBR fanns. Tävlingen blir en sporre att åka ut i naturen under den mörka årstiden – och det gäller en stor del av vintern eftersom det ju letas febrilt även före racet. Jag kan dock tänka mig att det råder en viss inaktivitet runt första februari…

Strategisk och ostrategisk fågelmatning

Ett annat kärt nöje på vintern är fågelmatning, och det är väldigt viktigt att hålla koll på de mest attraktiva fågelborden i samband med ett vinterfågelrace. Varje lag har nog sin favoritmatning och platser som Backens kyrka, Djäkneböle, Berghem, Olle fiskares väg och vissa villaområden i Holmsund klingar nog vackert i mångas öron. Sen kan man göra fåfänga försök att mata in fåglar alldeles innan racet också. Vi döpte vårt lag till "De inåtvända" 2002 och åkte till Kulbäcksliden på fredagen för att hänga upp talg till traktens lavskrikor. Eftersom vi knappast skulle ha att göra med toppstriden kunde man ju i alla fall försöka få in en ny raceart. Väl åter där i Vindelntrakten på racedagen var det förstås helt fågeltomt vid talgen – det tar ju ofta lite tid innan fåglarna upptäcker en matning som startas mitt i skogen mitt i vintern. Döm om vår förvåning när det befann sig ett annat racelag i Kulbäcksliden! Det var de betydligt klokare Penta Trackers som valt att åka Tegsnässkidor i lugnt tempo genom skogarna. Naturligtvis blev det de som fick hänga in lavskrikan, och jag ger mig den på att de hann sitta och mysfika över öppen eld också.

Tioårsjubileumssatsning

Ett härligt minne är förstås den vrålsatsning vi gjorde på 10-årsjubileet 2002. Anki Hambäck och jag åkte upp med våra respektive som pratade naturvård och andra allvarliga ämnen i framsätet, medan vi tillbringade precis hela bilresan från Uppsala till Umeå i baksätet med racesnack och jubileumsplaner. Tillsammans med Ulf Larsson, Tomas Byström med flera hade vi gjort allt vi kunnat för att sammanställa all tillgänglig racestatistik, från diagram över olika arters variation över åren till en maratonlista över samtliga racedeltagare, från Abbing till Österlund. Detta ställdes jämte diverse tidningsurklipp med mera ut i en utställning på racekvällen. Redan då hade sammanlagt cirka 200 personer deltagit i UBR genom åren, jag misstänker att det är över 300 idag. Mediabevakningen var också god med stora artiklar i båda lokaltidningarna och legendariska bilder på intensivt kontrastspanande dunjackskklädda skådare.

Raceveteraner – Lars Edenius och Eskil Nygren imponerar

Det finns många som kan kalla sig verkliga race-veteraner. Mest imponerande är nog Lars Edenius och Eskil Nygren som lyckats vara med alla år i samma lag, "De desillusionerade". Dessa herrar tog till slut även hem segern 2003 och 2006. Ulf Sperens och Mikael Wikström är nästan i samma klass med sitt ständigt hoppfulla "Vinna eller dö", som var ack så nära att äntligen vinna vid 20-årsjubileet med förlorade på mållinjen på körd sträcka och någon art

som inte alla i laget såg. Joakim Lessmann har också varit med på alla race, tror jag, men i olika lag som behövt Jocke på topp. Några andra kända framgångsrika lag genom åren är Stringlers, Drömkedjan, Längre än Järnäs, Två BergLer, Pank & Fågelfri och Kaffe å bulla. Och så förstås det mångbetecknade laget med Tomas Brodin, Frank Johansson, Jörgen Wiklund och vissa år med Vesa Jussila på topp, som gjorde storstilad comeback och tog hem segern på jubileumsracet 2012.

"Romorrar" – UBR:s motsvarighet till Oscars.

En särskild jubileumsaktivitet 2002 var utdelningen av så kallade "Romorrar", UBR:s motsvarighet till Oscars. Romorre är ett av flera gamla dialektala namn på strömstare i Norrland. Namnet syftar på att arten bland annat äter fiskrom. Pristagarna fick bland annat en tecknad romorre/strömstare signerad Niklas Lindberg.Här fick man per e-post i förväg nominera pristagare i ett tiotal kategorier. Den hemliga juryn valde sedan ut de tre bästa förslagen per kategori för rafflande omröstning på racemiddagen. Vinnarna blev följande. Ni som har koll på de senaste tio årens race får gärna föreslå utmanare till dessa. Taigatrasten vid Lasarettsdammen 2009 torde ligga bra till i flera kategorier…!

- Bästa orekade obs:

Vitryggig hackspett, Lövöudden, De desillusionerade, 1994. Vann omröstningen överlägset, men jag kommer aldrig att glömma när Två BergLer drämde till med sin unga vittrut från Järnäs som avgjorde toppstriden i racet 1997.

- Bästa rekade obs:

Taltrast bakom snöskyffel, Hörnefors, Club 301, 1994. Även den helt utan konkurrens, men den inhägnade järnsparven på Obbola fabriksområde 2001 fick också flera röster, och som någon sa på jubileumskvällen "Vad är väl Kronören mot ett passerkort?"

- Obs vi minns:

Smådopping, Strömpilen 2001 (slog både tallsparv och större turturduva!)

- Värsta dipp:

Kaja, lag "Per är värst" 1997 (här fanns inga andra nominerade…)

- Friskaste satsning:

Penta trackers utflykt till Bjuröklubb där nyisen lagt sig, 2000. Hård fajt med Holmösatsningen, se ovan. En annan rejäl sväng gjordes av gänget från södra Lappland, "Söder om Knaften", som 2004 slog rekord i körsträcka med 297 km. Kanske inte så klimatsmart, men vad gör man inte för att slå racerekord!

- Bästa lagnamn:

Vi lägger dem i herbariet efteråt (Stefan Ericsson, Katarina Stenman, Maud Sjöberg) 1998. Hedersomnämnande till veteranerna Vinna eller dö samt det tidiga cykellaget Systrarna Fåglum 1995.

- Mest älskade fågellokal:

Lasarettsdammen, som slog Backens kyrka och Djupsundsbäcken med ett par röster. Älskad sannolikt för att den alltid ger vad den lovar!

- Mest hatade fågellokal:

Dåvamyran i överlägsen stil. Kanske ännu mer hatad idag när det knappast går att ta sig in där. Djupsundsbäcken var nominerad även i denna kategori – hur mycket man gillar den beror ju på om man hann dit i tid eller om de andra lagen skrämt bort strömstaren…

- Bästa fågelbord att besöka:

Stefan Ericssons matning på Hallonvägen i Berghem. Vann överlägset, men numer har ju Stefan tyvärr lämnat denna plats – oklart för mig om hans nya basläger är lika bra. Kanske gråspettsställena vid Nydalasjön och Tomtebo skulle vinna idag?

- Uthålligaste lag:

redan då ledde De desillusionerade med samtliga 10 race och har nu alltså deltagit samtliga 20, hatten av för dessa ihärdiga grabbar! Vinna eller dö hade missat ett race fram till 2002 men sedan varit med alla år och är alltså uppe i 19 race. Det finns mig veterligt inga intakta lag som kan matcha dessa två. Fram till 2002 fanns det ett ungdomligt gäng vid namn City Strikers som hade kört nio race men detta lag har sedan splittrats pga avflyttningar och spelaruppköp av andra lag. En rad numer klassiska lag deltar fortfarande årligen, såsom Los Carpinteros Reales (LCR), Strix, Gammuvarna och Is i propellern.

- Next Stop UBR:

Racedeltagarna 2002 tippade på lavskrika, följd av tjäder och dalripa. Det var bra tips, för såväl lavskrika som tjäder blev mycket riktigt nya arter 2002, och dalripa året därpå. Racet är ju nu uppe i imponerande 100 arter sammanlagt, och särskilt elegant var det att 100-vallen sprängdes på 20-årsjubileet tack vare snösparvarna vid den kära Fodercentralen i Umeå uthamn.

Diverse andra förslag till kategorier som figurerade i planeringen var *"Bästa mörkning", "Värsta string", "Bästa middag","Värsta missöde", "Bästa racehistoria", "Värsta anmarsch" och "Mest meningslösa försök"…*

Holmsund – vad är det?

En annan kategori som inte kom med men som kan tas upp här är "Mest minnesvärda kommentar" – det haglar ju alltid spetsfundigheter vid racegenomgångarna, och kanske var det ännu fler sådana förr om åren då publiken var något mindre och det ännu delades ut kolasnören för misstänkta string-obsar och dipp-mix till de värsta missarna. Jag röstar i alla fall för denna klassiker som vinnare i kommentarklassen: "Holmsund är ingen lokal! Då kan man lika gärna säga månen!" Upphovsman: den oefterhärmlige legendaren Stefan Delin.

Tack!

Tack alla "race-ister" för upplevelser & gemenskap genom åren! Alla ska också tackas för de bidrag till fågelskydd som genererats via UBR, sammanlagt säkert upp emot 20 000 kronor.

Särskilt tack till Anki Hambäck och Ulf Larsson för hängivet delande av utflyttade umebors entusiasm för UBR. Anki ställde i samband med jubileet 2002 samman många av race-historierna från olika lag som jag citerat i denna artikel.

Vi återvändare tyckte det var hejdlöst kul att vara med i UBR igen 2012, så vi kommer tillbaka!

/Arnie

Anders Arnell

Arafagel@yahoo.se

Glada miner från förr. Optimismen och kämparandan har alltid varit stor i Umeå Bird Race.
Foto: Anki Hambäck

Arnies analys – UBR:s framgångskoncept

Skådarmaffian i Umeå är trevlig och rolig i grunden och präglas av god stämning. Det finns lagom mycket arter att leta efter – i Skåne blir vinterrace lika jobbigt som vårdito. Racet lockar faktiskt runt 100 personer varje år och har blivit en självklar happening man inte vill missa. Alla kan vara med, eller som det uttrycks på UFF:s hemsida "från dem som knappt hållit i en fågelbok till dem som rabblar läten och latinska namn i sömnen". Det är (bortsett från en del extrema satsningar) ett ganska begränsat område vi rör oss inom – de flesta i stort sett inom Umeå kommuns södra delar. Racet pågår från gryning till skymning med gemensam start och målgång, och därmed följande taggad och social stämning – ingen fånig fri start i ensamhet kl 00.00 i hopp om nån frusen uggla, inga dödströtta deltagare vid genomgången.

Det finns alltid diverse sidotävlingar och extranummer som håller intresset uppe – till exempel cykellag, barnvagnslag, flest trastar/hackspettar/korsnäbbar osv, tävling med dialektala fågelnamn, priset för "årets fågelobs", "mystery bird"-tävlingar eller njutningsfulla naturbilder av Jörgen Wiklund.Inställningen hos många lag är "kvalitet framför kvantitet" vilket lockat fram satsningar som fika på kondis, expeditioner till udda platser, kollektivtrafikrace och andra bidrag till den gemensamma banken av race-historier;Det satsas lika mycket krut på kvällens fest med artgenomgång – som jag skrev i början av artikeln började racet ju faktiskt som en fest, de första åren gällde begreppet "skådarfest" med vidhängande race!

Lag Hjulen rullar än, från racet 2012 då bland annat bofink och sparvhök kryssades på Berghem.

Foto: Ritu Andersson

Västerbottens Ornitologiska Förening 40 år, 1972 – 2012

Under årens lopp är det många som har varit medlemmar i VOF. Särskilt bör de som arbetat i styrelserna för VOF, Stora Fjäderäggs fågelstation, Umedeltats forskningsstation, UDF och de lokala ombuden som har verkat för en mycket utåtriktad förening uppmärksammas. Vi har trots vårt ringa medlemsantal gjort stort intryck på alla, myndigheter likväl som allmänheten. Vi har också satt Umedeltat på kartan för övriga Sverige, i synnerhet för fågelskådare men även för andra från när och fjärran.

Varmt tack till oss alla, som har varit med och visat vilka fina fågelmarker vi har i Västerbotten.

VOF Styrelse

Ordförande genom tiderna.	
1972 - 1976	Karl-Gunnar Rehn
1977 - 1979	Kjell Sjöberg
1980 – 1981	Roger Viklund
1982 – 1986	Adjan de Jong
1987 – 1991	Anders Arnell
1992 – 1993	Thomas Larsson
1994 – 1996	Anki Hellström/Hallbäck
1997 – 1999	Håkan Engström
2000 – 2001	Owe Andersson
2002 – 2004	Per Hansson
2005 – 2006	Leif Bildström
2007 – 2008	Per Hansson
2009	Erik Owusu-Ansah
2010 -	Tomas Brodin

Hökuggla
Foto: Jari Kaltiala

Rättelse till rapportnumret, nr 2 2012

Datumet för Lövsångares mediandatum ska vara 29 april.

Lövsångare	20 apr	Skatudden, BovikenUlf Boström	**29 apr**	2011/74-04-20

Västerbottens Ornitologiska Förening firar 40 år.

En jubileumskväll med många nostalgiska tillbakablickar.

Staffan Svanberg

Den 17november firas VOF 40-årsjubileum i kemins fikarum på Umeå universitet. Jonas Gustafsson, Darius Strasevicius och Tomas Brodin med flera lät sig väl smaka vid jubileumsfesten.

Foto: Erik Owusu-Ansah

Den förening som såg ljuset 1972 har engagerat ett stort antal fågelentusiaster genom åren som gått, vissa har lämnat oss, men många finns kvar och nya unga medlemmar fyller på i leden. Cirka 40-talet personer samlades för mingel, middag och ett mindre program i den numera traditionella samlingslokalen, Kemins fikarum på Umeå universitet, och fick vara del av ett mycket trevligt 40-års firande.

Under kvällens gång bjöds det på en mycket klurig Bird Quiss av Niklas Andersson och bildvisning av både Jacob Rudhe och André Ahlberg, samt Jörgen Wiklund som samtidigt passade på att marknadsföra sitt kommande arrangemang, Foto-SM.

Utöver beskådningen av alla fantastiska fågelfotografier fick vi äran att lyssna till ett antal talare under kvällen. Karl-Gunnar Rehn som var med och grundade föreningen 1972 tog oss med i en tillbakablick och berättade bl.a. bakgrunden till hur vår förening bildades, kryddat med ett antal andra spännande anekdoter. Lars Edenius berättade om Stora Fjäderäggs snart 30-åriga historia. P-O Nilsson och Stefan Delin gav oss spännande tillbakablickar angående projekt kungsörn och tornfalk, men även blickar framåt med nyare projekt, så som projekt pilgrimsfalk. Per Hansson tog tillfället i akt och presenterade föreningens antagligen genom tiderna mest globala projekt "Fåglarna visar vägen" inför kulturhuvudstadsåret 2014."

MINNESORD ARNE HÄGER 1934- 2012

Arne Häger, en pionjär och nestor inom Västerbottens ornitologiska kretsar, har avlidit. Arne jobbade i många år som gymnasielärare i naturvetenskapliga ämnen vid Östra Gymnasiet. Hans goda renommé som ornitolog gjorde att han blev Västerbottens första länsombud för Sveriges Ornitologiska Förening (SOF) 1967. 1972 fick Arne en förfrågan om att bilda en regional fågelförening lyftes fram. Arne tog kontakt med likasinnade och kom att bli drivande för bildandet av Västerbottens Ornitologiska Förening. Arne startade många projekt, bland annat initierade han ett storholksprojekt som resulterade i att mängder av holkar sattes upp, framför allt slaguggleholkar. Tillsammans med Thorsten Eriksson och Ingvar Oscarsson initierades länets Kungsörnsprojekt. Vi som har minnen från dessa inventeringar med spelflygande örnpar och Arne som entusiastisk ledare kan vittna om att Arne, som aldrig var en man av stora ord var en modig man i skogen med hiskeliga utförsåkningar på enkla terrängskidor, djärva klättringar i höga tallar för att bygga plattformar för örnbon och spektakulära bestigningar av torrakor med tunga uggleholkar. Sista gången som Arne hade möjlighet att vara med på örninventering var 2003 då projektet 30-årsjubilerade. Den bildvisningen, med historiska återblickar och underfundiga roligheter har vi i kärt minne bevarat. Arne var också medverkande till bildandet av Holmöns naturreservat. Fågeltornen i Brånsjön och Gärdefjärden är andra exempel på Arnes engagemang för ornitologin. Arne skall också kommas ihåg för sin förmåga att fånga upp och entusiasmera unga ornitologer. Väl omtalat är hur han stimulerade Östra gymnasiets skolelever. Arne och ungdomarna färgmärkte mesarna med plastpärlor för att undersöka om de var stationära vid skolans fågelmatning. Det visade sig att fåglarna inte var så stationära som man trott, utan att matningen hela tiden besöktes av nya fåglar. Västerbottensornitologin har under Arnes tid utvecklats på ett sätt som inte kunde förutses för 40 år sedan och det är en stor glädje att många av oss fått dela denna utveckling med honom.

MINNESORD THORSTEN ERIKSSON 1921 - 2012

Thorsten Eriksson, fågelskådande eldsjäl från Västerbotten, har avlidit. Thorsten gjorde många strapatsrika färder i fjällen tillsammans med kompisen Arne Häger. Under 1960-talet lärde Thorsten och Arne känna, den tidigare bortgångne, Ingvar Oscarsson och de tre kom att bli kärntruppen i Västerbottens ornitologiska förenings kungsörnsprojekt. Projektets startade initialt med inventeringar av kungsörnsrevir, i Åsele lappmark men utvecklades till att omfatta hela Västerbottens län. Om Arne var den stora fågelskådaren, så var Thorsten och Ingvar organisatörerna. Thorsten höll ordning på inventerare, kartor, var bilvägar var plogade och sammanställde resultatet av inventeringarna. Thorsten var också en god orienterare och de gjorde att han kunde namn på alla berg, sjöar och orter i hela inlandet. När vi andra behövde kartan som stöd visste Torsten direkt, tack vare sitt kartminne var olika örnar hade sina revir. Thorstens engagemang för Västerbottens kungsörnsprojekt har uppmärksammats nationellt och han är numera hedersmedlem i föreningen Kungsörn Sverige. Till hans minne har också en stor summa pengar samlats in för att skänkas till Kungsörn Sverige. Vi är många som har härliga minnen av Thorsten under dessa kungsörnsinventeringar där hans ansvarskännande, goda kamratskap och pålitlighet är egenskaper som uppskattas av alla som varit med. Minnet av Thorsten kommer att vårdas med respekt.

Kungsörn
Foto: P-O Nilsson

Fågelspanare, fågelskådare, kryssare eller ornitolog - en språklig betraktelse

Andreas Garpebring

Det var under den stora sidensvans- och tallbitsinvasionen i december. Jag hade beväpnat min kamera med 300 mm telet och gett mig ut bland villakvarterets bärbuskar. Bäst jag står där och trilskas med autofokus på flygande sidensvansar kommer en klunga barn i 8-10 årsåldern fram till mig och undrar över vad jag gör. "Är du en fågelspanare" frågar en av grabbarna? Jag ger ett jakande svar innan vi kommer in på vad det är för slags fåglar som det är så många av, och vad dom gör här just nu. Först någon dag senare reflekterar jag över barnets ordval. Fågelspanare. Alltså inte det vanliga fågelskådare eller ett mer barnspråksanpassat fågeltittare.

Låt mig nu göra en liten avvikelse in i fågelintressets språkliga domäner. En högst personlig och subjektiv betraktelse av fågelintresserades egna ordval i beskrivningen av sin hobby. Jag tycker mig kunna urskilja åtminstone tre mer eller mindre väl definierade subgrupper inom den subkultur i samhället som vi brist på andra gemensamma benämningar kan kalla för "de fågelintresserade". Tre grupper som åtminstone hjälpligt låter sig beskrivas med den term de väljer att sätta på sitt eget fågelintresse: ornitologen, (fågel) skådaren och kryssaren. Ornitologen står för de (natur)vetenskapliga aspekterna av fågelintresset, antingen genom faktiskt deltagande i forskning, inventering och övervakning, eller kanske i vissa fall genom att tillskriva sin hobby en vetenskaplig chimär för att kunna legitimera den hos en oförstående omvärld. Kryssaren är däremot, åtminstone i sin rena form, en strikt tävlingsmänska som jagar relativa fågelantal i tid och rum, i syfte att jämföra sina resultat med sina medtävlares. Skådaren intar mellanläget mellan vetenskapen och tävlingsinstinkten. Ett brett register som förutom att innehålla många av komponenterna från både ornitologerna och kryssarna spänner från de som njuter av domherrehanens färgprakt vid fågelbordet, över de som med vördnad hälsar årets första sånglärka välkommen, och vidare till de som näst intill dagligen harvar runt på sina hemmalokaler i hopp om att en dag finna det oväntade och spektakulära.

Åter till fågelspanare. Ju mer jag tänker på ordet, desto mer gillar jag det. Satt i relation till det vardagliga fågelskådare så representerar ju spana en aktiv handling medan skåda mer handlar om ett passivt betraktande. Hos en fågelointresserad "allmänhet" blir nog förståelsen av en term som fågelskådare i bästa fall en betraktande naturlyriker, i sämsta fall den asociala kufen som valt att betrakta världen från sidan; där fåglarna blir en pseudopsykologisk projektion av den mänskliga gemenskapen. Fågelspanaren däremot nöjer sig inte med att passivt betrakta, hen vill upptäcka! Må så vara platsen för tjäderleken eller slagugglans bostubbe, första och sistadatum för sånglärka och tofsvipa eller den ensamma vitnäbbade islommen bland tusentalet vanliga lommar som passerar på sträck i mitten av maj. För egen del känns ornitolog på tok för pretentiöst och nån riktig kryssare lär jag aldrig bli, därtill saknar jag tillräcklig tävlingsinstinkt. Så fågelspanare it is! Språkrådet nästa?

Andreas Garpebring
agarpebring@hotmail.com

Fågelsång blir klassisk musik i mina öron

Ritu Andersson

Lövsångare.
Foto: Lars Edenius

En av mina favoritsysslor när jag var 10-år var att lyssna och spana efter vilken fågel som hörde till vilket läte, med målet att förstå hur fåglarna kommunicerar mellan varandra. Pratar en björktrast med en stare? Och hur många läten hör egentligen till en och samma art? Resultatet av min nyfikenhet blev att jag gick omkring med ett litet anteckningshäfte och ritade streck som symboliserade när tonerna gick upp och ner, korta eller långa toner och pilar upp och ner. Talgoxen härmar andra fåglars läten och man säger att den har cirka 80 läten. Gissa hur många gånger jag noterade den i mitt block och gång på gång insåg att det är samma fågel, men med annat läte. Fåglar varierar sina läten för olika syften, varnings-, lock- och tiggläten samt revir- och skuggsång. Populationer som av någon orsak är åtskilda kan utveckla olika dialekter, som till exempel rödvingetrast.

Fascinationen för läten fortsatte och när jag i 14-årsåldern för första gången träffade fågelskådare underlättades mitt jagande efter fågelläten. Nu fick jag vänner som också lystrade till fågelsång och dessutom hade de svar på många av mina frågor kring läten. Jag minns när jag under en springfärd till bussen hörde en talgoxe som lät som en rosenfink.

"Oj, det där är nog en ung talgoxe som vuxit upp tillsammans med rosenfinkar och inte insett vilken strof som hör till hans art, hann jag tänka medan jag sprang."

Är det inte fantastiskt hur lungorna räcker till för sånglärkan, eller himmelslärkan som den också kallas? När sånglärkan nått högsta punkten i sin sångflykt är den nästan osynlig, cirka 150 meter över åkern och sången kan pågå i en kvart innan lärkan sänker sig ner i gräset där den söker mat. Det är sjukt länge om man tänker efter och inser att det är en hyfsat liten fågel vi pratar om. Vem kan sjunga och springa samtidigt, i en kvart utan att hämta andan? Fåglar imponerar, inte minst för deras fågelsång.

En lite märkligt historia som jag bär på är när jag under senvåren kan vakna och lystra till när jag hör ett läte som låter obekant. Ett sådant tillfälle var en tidig vårmorgon i slutet på maj. Jag låg halvslumrande och ammade min dotter. I dvala hör jag ett läte jag inte känner igen och piggnar till. Lätet påminner lite om lövsångaren, fast strofen är kortare, har ett gällt tonläge och intensiv takt. Jag hade hört lundsångare en gång tidigare på Holmön och tankarna gick till den. Jag lyssnade på min cd med fågelsång och konstaterade att det var en lundsångare. Observationen ringdes in och några timmar senare började fågelskådare strömma till träddungen i närheten av vår tomt. Den dagen fick flera fågelskådare glädjen att se lundsångare. Många fågelläten har tolkats och inspirerats till klassisk musik, exempelvis har Mozart inspirerats av stare och Ottorini Respighi av näktergalen. Joseph Haydn, lärkkvartett, och Oliver Messiaen, fågelskisser, är andra exempel på kompositörer som liksom jag fascinerats av just sånglärkans sångkraft och toner.

Ritu Andersson
ritu.andersson@gmail.com

Fåglar i Västerbotten

Utgiven av Västerbottens Ornitologiska Förening

Redaktion
Redaktör: Maud Tyboni Tel: 070 2725437 E-mail: maud.tyboni@gmail.com
Redigering: Ritu Andersson Tel: 0730/644936 Email: ritu.andersson@gmail.com
Bildmottagare: Darius Strasevicius Tel: 0730 918290 E-mail:dstrasevicius@hotmail.com
Staffan Svanberg Tel: 073-842 12 32 E-mail: staffan@myrica.sewww

"Korrespondenter"
Skellefteå: Erik Normark: Tel:070-251 60 13, E-mail: svala@fagelguiden.se

Västerbottens Ornitologiska Förening, VOF, hemsidan finns på www.vofnet.se
och där finns länkar till lokala fågelsidor i Västerbotten)

VOF
Är en fristående länsförening under Sveriges Ornitologiska Förening. Lokala fågelföreningar finns i Skellefteå och Umeå (se näst sista sidan). VOF arbetar för att främja fågelskydd och fågelstudier i Västerbottens län samt att öka kontakten mellan fågelintresserade i länet. Medlemskap löses genom att sätta in medlemsavgiften på föreningens postgiro. Avgiften är för 2011: 200 kr (4 nr av FiV inkl. fågelrapport, eller 35 kr stöd/familjemedlem, (erhåller ej FiV). Glöm inte namn och adress på inbetalningskortet, samt att ange avsikten med inbetalningen.

Postgirokonto
VOF:s föreningskonto: 1 29 11-4
Bidrag till VOF:s fågelskyddsprojekt och till verksamheten på Stora Fjäderägg och Umedeltats Fältstation mottages med stor tacksamhet. Bidragen går oavkortat till aktuella projekt inom dessa verksamhetsområden. Bidrag kan sättas in direkt på kontot (ange ändamål) eller som tillägg vid betalning av medlemsavgiften.

VOF:s styrelse 2011
Ordf: Tomas Brodin, Trastvägen 4E, 906 54 Umeå. tel: 070-278 35 70
Kassör: Sven Hyllienmark, Gnejsv 29, 921 37 Lycksele, tel: 070-333 20 73
Sekr.: Maud Tyboni, Mariehemsv. 1L, 906 54 Umeå, tel: 070-272 54 37
Led: Jonas Gustafsson,Lundav. 2, 903 20 Umeå, tel: 070-254 43 19
Led: Hans Bång, Jakob grubbs väg 6, 903 55 Umeå, tel: 090-77 16 21
Led: Staffan Svanberg Mariehemsvägen 35G, 906 52 Umeå tel: 073-842 12 32
Led: Henrik Ramebäck tel: 070-6013738
Suppl: Darius Strasevicius Ekorrstigen 4, 913 42 Obbola Tel: 0730- 91 82 90
Suppl: Erik Owusu-Ansah, Nymfens Väg 33, 907 52 Umeå, Tel: 070-394 87 52

Innehåll FiV 3-4/2012

89	Vi går mot ljusare tider *Tomas Brodin*
90 - 94	Intresset för fåglar förenar dem *Ritu Andersson*
95 - 99	Fyrtio år med VOF - hur jag minns dem *Christer Olsson*
100 - 107	Samtal med historiska perspektiv på fågellivet vid Umeås delta-område *Per Hansson och Carl-Fredrik Wachtmeister*
108 - 114	Ume Bird Race - minnen & historia *Anders Arnell*
115	Västerbottens Ornitologiska Förening 40 år Ordförande 1972 - 2012
116	VOF 40 år jubileumsfesten 17 november 2012
117	Minnesord över bortgångna medlemmar
118	Fågelspanare, fågelskådare, kryssare eller ornitolog - en språklig betraktelse *Andreas Garpebring*
119	Fågelsång blir klassisk musik i mina öron *Ritu Andersson*

Lokalföreningar / Lokala kontaktpersoner

Skellefteå FågelFörening: Erik Normark, 070/251 60 13
Dorotea: Per-Anders Persson, Hökberget, 910 70 Dorotea, 0942/105 80
Lycksele: Per Hansson, Brännbergsvägen 1A, 921 36 Lycksele, 0950/108 04
Malå: Leif Bildström, Smultronstigen 33, 930 70 Malå, 0953/214 77
Nordmaling: Jean-Michel Roberge, Håknäsbacken 3, 914 96 Håknäs, 073/063 79 97
Norsjö: Henning Grahn, Berget 30, 935 91 Norsjö, 0918/102 63
Robertsfors: Mats Walheim, Rislandet 38, 915 91 Robertsfors, 0934/400 65
Sorsele: Bernt-Erik Nordenström, Pl 673, 920 70 Sorsele, 0952/104 90
Storuman: Håkan Rune, Höjdvägen 7G, 923 31 Storuman, 0951/122 94
Vilhelmina: Inga Olofsson, Nedre Malgonäs 3149, 91292 Vilhelmina, 0940/201 57
Vindeln: Henrik Sporrong, Tåvägen 5, 922 00 Vindeln, 0933/614 14
Vännäs: Christer Laggar, Strand 214, 911 93 Vännäs, 070/6517398
Åsele: Sture Gustafsson, Storgatan 55E, 910 60 Åsele, 0941/665 18

Framsida: *Tallbitshane* Foto: Niklas Anderssson
Baksida: *Anders Arnell, legendarisk konferencier på UBR här fotograferad på det älskade Stora Fjäderägg när han lyssnar på sjörapporten.* Foto: David Andersson

Postgirokonto
VOF:s föreningskonto: 1 29 11-4
Bidrag till VOF:s fågelskyddsprojekt och till verksamheten på Stora Fjäderägg och Umedeltats Fältstation mottages med stor tacksamhet. Bidragen går oavkortat till aktuella projekt inom dessa verksamhetsområden. Bidrag kan sättas in direkt på kontot (ange ändamål) eller som tillägg vid betalning av medlemsavgiften.

VOF
www.vofnet.se